

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Lucie Vovsová

Péče rodičů, kteří spolu nežijí, o dítě

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Péče rodičů, kteří spolu nežijí, o dítě vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

Ve Starém Místě 22. 2. 2016

.....
Lucie Vovsová

Děkuji Prof. JUDr. Milaně Hrušákové, CSc. za vedení mé diplomové práce, za její rady, připomínky, vstřícný přístup a ochotu.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
1 Úvod	6
2 Vymezení některých pojmů	8
2.1 Rodina	8
2.2 Dítě	9
2.3 Zájem dítěte	10
2.4 Rodičovská odpovědnost	11
2.5 Péče a výchova	12
2.6 Úprava poměrů nezletilých dětí	12
2.6.1 Výlučná péče	14
2.6.2 Společná péče	15
3 Střídavá péče	16
3.1 Kritéria pro svěřeni dítěte do střídavé péče	17
3.2 Procesní aspekty	19
4 Faktory ovlivňující střídavou péči	21
4.1 Věk dítěte	21
4.2 Vzdálenost bydlišť rodičů	22
4.3 Komunikace mezi rodiči	24
4.4 Intervaly střídání	25
5 Realizace střídavé péče v praxi	27
5.1 Dohoda rodičů	27
5.2 Nesouhlas jednoho z rodičů	29
5.3 Nesouhlas obou rodičů	31
6 Pozitivní a negativní stránky střídavé péče	32
6.1 Pozitivní stránky střídavé péče	32
6.2 Negativní stránky střídavé péče	34
7 Statistika střídavé péče	36
7.1 Statistika střídavé péče v ČR	36
7.2 Statistika střídavé péče na Slovensku	39
8 Závěr	41
Seznam použitých zdrojů	44
Abstrakt	49
Seznam klíčových slov	50

Seznam použitých zkratek

Úmluva	Úmluva o právech dítěte - sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte publikované pod č. 104/1991 Sb.
LZPS	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/ 2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZZŘS	Zákon č. 292/ 2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/ 1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ČR	Česká republika
SR	Slovenská republika
ÚS	Ústavní soud
OSPOD	Orgán sociálně - právní ochrany

1 Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si zvolila téma Péče rodičů, kteří spolu nežijí, o dítě. Diplomová práce svým obsahem spadá do oblasti rodinného práva, které je odvětvím práva soukromého. Pod pojmem „péče rodičů o dítě“ si lze představit jakoukoli zákonem upravenou formu péče o dítě. Stejně tak i pod pojmem „rodičů, kteří spolu nežijí“ si lze představit jak pár manželský, rozvedený nebo pár lidí, kteří nikdy svazek manželský neuzavřeli, a jediné, co je spojuje, je jejich společné dítě. Celá diplomová práce je zaměřena na institut střídavé péče a její možnosti aplikace u nesezdaných rodičů. Na začátku je nutné zdůraznit, že rodinný stav rodičů, tj. zda jsou svobodní, manželé nebo rozvedení, nehraje při svěřování dítěte do střídavé péče žádnou roli.

Téma střídavé péče jsem si zvolila na základě zajímavé přednášky Prof. JUDr. Milany Hrušákové, CSc. o střídavé péči v rámci předmětu rodinné právo, která mě upozornila na aktuálnost dané problematiky. I přestože se střídavá péče, jako jedna z forem péče, vyskytuje v českém právním řádu od roku 1998, jedná se o velmi kontroverzní téma, které má nespočet příznivců i odpůrců. Zejména v posledních šesti letech je střídavá péče předmětem mnoha diskuzí. Nejvíce zásluhy na tom má Ústavní soud ČR, který v těchto letech vydal několik převratných rozhodnutí, která ovlivnila obecné soudy při rozhodování o svěřování dítěte do péče. Soudy čím dál častěji svěřují děti do střídavé péče rodičů. Nejčastější formou péče je ale stále svěřování dítěte do výlučné péče matky, a proto jsou u většiny ústavních stížností stěžovateli právě otcové dětí, kteří bojují za svá základní práva.

Diplomová práce se skládá ze šesti kapitol a ty se následně dělí na podkapitoly. V první kapitole vymezím pojmy rodina, dítě, zájem dítěte, rodičovská odpovědnost, péče a výchova, úprava poměrů nezletilých dětí. Domnívám se, že pro pochopení dané problematiky je důležité vysvětlit pojmy, jež úzce souvisí se střídavou péčí, hned na začátku diplomové práce. Ve druhé kapitole se budu zabývat kritérii, které by měly obecné soudy posuzovat, a na jejich základě rozhodnout o svěřování dítěte do střídavé péče. Dále se budu věnovat procesní stránce svěřování dítěte do střídavé péče, tj. kdo rozhoduje ve věcech svěřování dítěte do péče, kdo je účastníkem řízení, atd. Ve třetí kapitole se zaměřím na faktory ovlivňující střídavou péči, neboť právě ty mohou být rozhodujícím hlediskem při rozhodování soudů. Jedná se zejména o věk dítěte, vzdálenost bydlišť rodičů, komunikaci mezi rodiči a intervaly střídání. Čtvrtá kapitola bude věnována realizaci střídavé péče v praxi, kde se zaměřím zejména na vývoj judikatury Ústavního soudu. V další kapitole si kladu za cíl poukázat na pozitivní a negativní stránky

střídavé péče. V poslední šesté kapitole se budu zabývat statistickými údaji o střídavé péči od roku jejího zavedení v České a Slovenské republice až do současnosti.

Cílem diplomové práce je zjistit a analyzovat hlavní problémy, které mohou střídavou péči provázet jak během rozhodování opatrovnického soudu, tak i následně při její realizaci. Jako základní vědecko - výzkumnou otázku jsem zvolila posouzení, zda a popřípadě jak se vyvíjí názor Ústavního soudu ČR při rozhodování ve věcech střídavé péče, a jaké klady a zápory střídavá péče přináší. Pro zodpovězení dané otázky volím hned několik výzkumných metod.

V první polovině práce využiji zejména metodu deskriptivní a analytickou. Dále při zjišťování počtu rozhodnutí ve prospěch střídavé péče v České a Slovenské republice za uplynulých osmnáct let, použiji metodu statistickou. Na závěr metodou komparace porovnáám rozhodovací praxi ve věcech střídavé péče v České republice a na Slovensku.

Hlavními prameny mé diplomové práce jsou právní předpisy, odborné knihy, komentáře k zákonům, odborné články, judikatura Ústavního soudu a internetové stránky, týkající se střídavé péče. Za nejvíce přínosné pro mou práci považuji jednoznačně judikaturu Ústavního soudu a odborné články publikované právníky a psychology, neboť těch je k dispozici opravdu velké množství. Naopak za nejméně přínosný pramen při psaní práce považuji odborné knihy. Ty často institut střídavé péče neobsahují nebo se o něm zmiňují jen minimálně.

V závěru diplomové práce zhodnotím institut střídavé péče, odpovím na výzkumnou otázku a uvedu návrh právní úpravy střídavé péče de lege ferenda.

2 Vymezení některých pojmů

V této kapitole vymezím některé pojmy, které se střídavou péčí úzce souvisí. Ačkoli tyto pojmy patří mezi jedny z nejdůležitějších a jsou obsaženy v mnoha právních pramenech, je obtížné nalézt jejich definici.

Dle § 2 odst. 1 OZ je ke správnému pochopení významu kteréhokoli rodinně - právního pojmu nezbytný výklad v souladu se zásadami, na nichž stojí soukromé právo, s Listinou základních práv a svobod, mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázaná, a ústavního pořádku vůbec. Nezanedbatelnou roli hraje také judikatura českých soudů, která pojmy pomáhá interpretovat.

2.1 Rodina

Již od útlého věku nám je vštěpováno, že rodina a rodinný život hraje v životě každého jedince velmi důležitou roli. V českém občanském zákoníku neexistuje platná definice rodiny. Jedním z důvodů je absence právní osobnosti rodiny, tj. způsobilosti mít v mezích právního řádu práva a povinnosti.¹ Rodina je charakterizována jako základní a nejvýznamnější „společenství blízkých osob, mezi kterými existují úzké vazby příbuzenské, psychosociální, emoční a ekonomické“. Na rodinu nahlížíme primárně jako na biologické pouto a až následně jako na sociální institut.² Dále plní rodina celou řadu funkcí - zejména reprodukční, ekonomickou, výchovnou, socializační a ochrannou.³

Dříve byl vznik rodiny spojován s okamžikem narození dítěte spolu žijícímu páru - ženě a muži. Vzhledem ke změně tradičního pojetí rodiny v průběhu několika posledních let by bylo nedostačující považovat za rodinu pouze osoby spojené na základě pokrevního pouta. Jako rodinu lze považovat také společenství osob, kteří spolu žijí mimo manželství, nebo nejsou pokrevně příbuzní, ale existují mezi nimi již výše uvedené příbuzenské, psychosociální, emoční a ekonomické vazby. Za rodinu lze považovat i druha a družku, kde si jeden nebo oba přivedou děti z předešlého vztahu.⁴

---

¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 4.

² Nález Ústavního soudu ze dne 20. února 2007, sp. zn. II. ÚS 568/06 (získáno 5. listopadu 2015 z databáze NALUS).

³ VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003, s. 19.

⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 20. února 2007, sp. zn. II. ÚS 568/06 (získáno 5. listopadu 2015 z databáze NALUS).

2.2 Dítě

Pojem „dítě“ se užívá ve více významech, ale definovaný není v žádném z pramenů, které jsou součástí ústavního pořádku. Za dítě se obecně považuje buď nedospělý jedinec, nebo jakákoli osoba ve vztahu k rodičům. Takové vymezení pojmu je důležité zejména pro dědické právo a vyživovací povinnost. Kvůli nízkému věku a slabšímu postavení je dítě právem více chráněno než dospělý jedinec. Vnitrostátní, mezinárodní a evropské prameny práva, jimiž je Česká republika vázaná dle ustanovení čl. 10 Ústavy, sice obsahují katalogy práv a povinností týkajících se dítěte, ale pojem dítě také nijak legálně nedefinují.⁵ Z toho důvodu dochází k zjevně absurdní situaci, neboť prameny práva pojem dítě používají a ví, jaká práva mu náleží, ale neví, koho si pod ním představit.⁶

*„Dítě je bytostí jedinečnou, nadanou nezadatelnými, nezcizitelnými, nepromlčitelnými a nezrušitelnými základními právy a svobodami, tedy bytostí, které by se mělo dostat při jejím vývinu toho nejlepšího“.*⁷ Úmluva o právech dítěte definuje dítě v čl. 1 *„každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jež se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve“*. Zákon o sociálně- právní ochraně dětí v § 2 odst. 1 považuje dítě za nezletilou osobu. Zákon o rodině, občanský zákoník a Listina základních práv a svobod sice pojem dítě ve svých ustanoveních používají, ale stejně jako většina pramenů práva ho nedefinují.

Právní úprava zletilosti tj. plné svéprávnosti je obsažena v občanském zákoníku. Zletilým se člověk stane dle § 30 OZ dosažením osmnáctého roku věku. Před osmnáctým rokem života lze plnou svéprávnost nabýt přiznáním svéprávnosti, či uzavřením manželství.

Právní osobnost, tj. způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti, se dle § 23 OZ omezuje na období od narození do smrti člověka. Zákonodárce v § 25 OZ přiznává právní osobnost i tzv. nascituru, tj. dítěti již počatému, ale ještě nenarozenému, ovšem pouze za podmínky, že se narodí živé.

---

⁵ SCHÖN, Monika. Koho české právo rozumí pod pojmem dítě? *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 3, s. 17.

⁶ Tamtéž s. 19.

⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2001, sp. zn. IV. ÚS 695/2000 (získáno 5. listopadu 2015 z databáze NALUS).

2.3 Zájem dítěte

Zájem dítěte je neurčitý pojem, který se nachází v několika ustanoveních občanského zákoníku a v téměř každém rozhodnutí soudu, kde je rozhodováno o nezletilém dítěti. Stejně jako u předchozích pojmů, je i zde těžké najít jednotnou obecnou definici. Zájem dítěte bývá užíván v sociálních, kulturních nebo náboženských podmínkách různě, proto se jeví i jako účelnější, aby jej žádný zákon nedefinoval. Soudy při jakékoli své činnosti týkající se dětí, musí rozhodovat v jejich nejlepším zájmu. Každé dítě je jedinečná bytost, s níž se musí zacházet individuálně, a proto nelze pojem zobecňovat, nýbrž ho vždy vyložit a odůvodnit s ohledem na daný případ. „*Zájmem dítěte je nutné interpretovat jako zájem na jeho rozvoj, ochranu a participaci.*“⁸

Ústavní soud označil za dominantní čl. 3 Úmluvy, kde se v jeho prvním odstavci konstatuje, že „*zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, soukromými nebo zákonnými orgány*“. A ačkoli je přirozené a obecně žádoucí, aby rodiče vychovávali své dítě, je nutné apelovat na to, aby se dítěti dostávalo při vývinu toho nejlepšího.⁹ Při střetu zájmu rodiče a dítěte, by měl být vždy upřednostňován zájem dítěte.¹⁰

Dle nálezu Ústavního soudu I. ÚS 266/10 ze dne 18. 8. 2010 je zřejmým zájmem dítěte, aby bylo svěřeno do péče střídavé. Nelze-li tak učinit, mělo by být dítě svěřeno do péče rodiče s nejlepšími předpoklady, který věří, že i druhý rodič je dobrým rodičem a důležitou osobou pro život dítěte.¹¹

Nejlepšího zájmu dítěte je dosaženo, pokud jsou zajištěny jeho základní potřeby jako je výživa, zdraví a bydlení, dále jeho rozvoj, přání, názory, totožnost, citového spojení, ochrana, trvalost domova, zaopatření, ale také vazby na kamarády, školní vztahy, kultura nebo i náboženská víra.¹²

---

⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 847.

⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2001, sp. zn. IV. ÚS 695/2000 (získáno 6. listopadu 2015 z databáze NALUS).

¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 20. 8. 2004, sp. zn. III. ÚS 459/03 (získáno 6. listopadu 2015 z databáze NALUS).

¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2010, sp. zn. I. ÚS 266/10 (získáno 6. listopadu 2015 z databáze NALUS).

¹² HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 848.

2.4 Rodičovská odpovědnost

Občanský zákoník ve svém § 858 stanoví, že „*Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění*“.

Povinnosti a práva obsažená v rodičovské odpovědnosti jsou ty nejvýznamnější, které rodič vůči svému dítěti má.¹³ Co je povinností rodiče, je zároveň i jeho právem a naopak. To znamená, že pokud je rodiči např. bráněno ve styku s jeho dítětem, může se rodič obrátit na soud, aby ten zjednal nápravu, neboť v tomto případě by šlo o porušení jeho práva.¹⁴ Na druhou stranu i dítě má právo se domáhat, aby rodiče plnili rodičovské povinnosti řádně, a to i přesto, že občanský zákoník nespojuje rodičovskou odpovědnost se sankcí, nýbrž s řádným (odpovědným) plněním povinností a výkonem práv.¹⁵

Rodičovská odpovědnost vzniká narozením dítěte, náleží oběma rodičům ve stejném rozsahu a není důležité, zda jsou rodiče manželé nebo spolu jen žijí. Naopak výkon rodičovské odpovědnosti se může u obou rodičů lišit. Zánik rodičovské odpovědnosti je spjat s nabytím plné svéprávnosti dítěte. Dalším, tj. předčasným způsobem zániku je zbavení nebo pozbytí rodičovské odpovědnosti. Vzdát se jí rodič ale nikdy nesmí.¹⁶ Brání-li rodiči při výkonu rodičovské odpovědnosti závažná okolnost a je-li to v zájmu dítěte, může soud výkon povinností a práv rodiče pozastavit. O změně a rozsahu rodičovské povinnosti musí rozhodovat vždy jedině soud.¹⁷

Důvodem právní úpravy rodičovské odpovědnosti v zákoně je zabezpečení morálního a hmotného prospěchu dítěte.¹⁸ Zákonodárce úmyslně zařadil do definice rodičovské odpovědnosti povinnosti rodiče před jeho práva kvůli jejich významu „*v poměru k dítěti, které přestalo být považováno za pouhý předmět snažení (zájmu) svého okolí, v lepším případě za předmět ochrany*“. Dále je nutné dodat, že „odpovědnost“ a „zodpovědnost“ jsou synonyma, nikoli slova významově odlišná.¹⁹

---

¹³ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 815.

¹⁴ Tamtéž s. 816.

¹⁵ Tamtéž s. 815.

¹⁶ JANEČKOVÁ, Eva; HORÁLEK, Vladimír. *Encyklopedie pojmů nového soukromého práva*. 1. vydání. Praha: Linde, 2012. s. 122.

¹⁷ Tamtéž, s. 123.

¹⁸ ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. s. 371.

¹⁹ Tamtéž s. 372.

2.5 Péče a výchova

Zákon o rodině pojmy péče a výchova užíval, aniž by je nějak rozlišoval nebo blíže definoval. Navíc byly často v ustanoveních zaměňovány, což působilo nesrozumitelně a nepřehledně. Člověk mohl lehce nabýt dojmu, že se jedná o dvojí označení toho samého. Nově přijatý občanský zákoník již pojmy rozlišuje, užívá je dle správného významu, ovšem ani on s žádnou legální definicí nepřichází. Pod péčí o dítě se rozumí „*osobní každodenní péče, zahrnující péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj*“.²⁰ Při osobní péči rodič o dítěti nejen rozhoduje, ale obstarává i jeho běžné záležitosti.²¹ V nejlepší zájmu dítěte je bezpochyby situace, kdy spolu rodiče žijí a vykonávají péči o své dítě oba společně. Bohužel v dnešní době, kdy se rodiče čím dál častěji rozcházejí či rozvádí, musí o osobní péči rozhodnout soud. U manželů tak musí učinit ještě před rozvodem. Rodič, kterému nebylo dítě svěřeno do osobní péče, je daným rozhodnutím fakticky omezen ve výkonu rodičovské odpovědnosti.²²

Na druhou stranu výchova dítěte je širším pojmem než osobní péče. Jedná se o ovlivňování dítěte v nejširším smyslu jeho směřování nad rámec osobní péče. Výchova dítěte je velmi důležitá, a proto se na ní účastní oba rodiče bez ohledu na to, zda bylo dítě svěřeno jednomu do péče. Rodiče, ať už spolu žijí nebo ne, mají být příkladem svým dětem. Děti vnímají, jakým způsobem rodiče vedou svůj život, jak se chovají v rodině a ve společnosti, jak se vypořádávají s různými životními situacemi, a na základě toho formují své názory, chování a osobnost.²³

2.6 Úprava poměrů nezletilých dětí

Hned na začátku bych chtěla uvést, že v této podkapitole se budu zabývat jen výlučnou péčí a společnou péčí, neboť o institutu střídavé péči je věnována následující kapitola a zbytek diplomové práce.

Jak už bylo řečeno výše, většina partnerství se časem rozpadne a pak je na rodičích, aby se mezi sebou dohodli na péči o dítě, které není plně svéprávné. Soud je povinen a to i bez návrhu upravit poměry mezi dítětem a rodiči, pokud jsou splněny dvě zákonné podmínky, tj. rodiče spolu nadále nežijí a na péči o dítě se sami nedohodli.²⁴ Odděleně žijí ti rodiče, kteří již spolu netvoří životní společenství bez ohledu na to, zda mají oddělené bydliště či pobývají

---

²⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 913.

²¹ Tamtéž.

²² Tamtéž s. 914.

²³ Tamtéž s. 915.

²⁴ Tamtéž s. 1026.

pod jednou střechou. Ze zákona vyplývá, že pokud se rodiče o péči dítěte dohodnou, není důvodu, aby soud v dané věci rozhodoval.²⁵

Soud dle § 907 OZ rozhoduje vždy v zájmu dítěte a bere přitom ohled na „*osobnost dítěte, zejména na jeho vlohy a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě napříště žít, na citové vazby dítěte k jeho sourozencům, prarodičům popřípadě dalším příbuzným i nepříbuzným osobám. Soud vezme vždy v úvahu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje.*“ Na základě daného ustanovení má dítě právo na péči obou rodičů a udržovat s nimi pravidelný osobní kontakt, zároveň rodič, kterému dítě nebylo svěřeno, má právo být o dítěti pravidelně informován. Soud při rozhodování přihlíží i ke schopnosti rodičů se spolu dohodnout na výchově dítěte.

Jeví se jako důležité podotknout, že soud při rozhodování o svěřením dítěte do péče nerozlišuje, zda jsou rodiče manželé či nikoli. Rozhodování o rodinně-právních věcech je velmi citlivé pro všechny zúčastněné a nepředvídatelné, neboť žádný zákon nestanoví ideální model rodinného života.²⁶ Každý člověk je odlišný a potřebuje individuální přístup při rozhodování. „*Z ústavněprávního pohledu není možné nadřazovat modely fungování vztahů mezi oddělenými rodiči a nezletilými dětmi, které mají orgány veřejné moci zažité, nad zájem dítěte, který je definovaný v čl. 3 Úmluvy o právech dítěte.*“²⁷

Podle § 907 odst. 1 OZ může soud rozhodnout o výlučné, společné, nebo střídavé péči, popřípadě o svěřením dítěte do péče jiné osoby než rodiče, pokud je to v zájmu dítěte. Žádná z těchto forem péče není v občanském zákoníku podrobně upravena, což považují za nedostatek právní úpravy.

---

²⁵ Tamtéž.

²⁶ NOVÁ, Hana. Nezletilé dítě ve střídavé péči. *Právní rádce*, 1995, roč. 11, č. 5, s. 10.

²⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2005, sp. zn. II. ÚS 363/03 (získáno 12. listopadu 2015 z databáze NALUS).

2. 6. 1 Výlučná péče

Jedním ze způsobů úpravy vztahů je výlučná péče jednoho z rodičů. V případě, že se spolu rodiče nedohodnou, určí soud, který z rodičů bude o dítě pečovat a druhému rodiči upraví styk s dítětem. Rodič, kterému nebylo dítě svěřeno do výlučné péče, je i nadále nositelem a vykonavatelem rodičovské odpovědnosti a podílí se na jeho výchově.²⁸ Výlučná péče má závažné nedostatky, proto ji nelze považovat za nejlepší či nejvhodnější řešení. Za ten největší nedostatek je považován jednoznačně rozsah styku dítěte s rodičem, kterému nebylo svěřeno do péče, neboť ten nikdy není a ani nebude stanoven tak široce, aby mohl rodič realizovat rodičovská práva tak, jak by chtěl. Tím je narušeno rovnoprávné postavení rodičů a dochází především k citovému strádání mezi znevýhodněným rodičem a nezletilým dítětem. Přes to všechno je výlučná péče v naší republice užívána ze všech forem nejčastěji.²⁹

Po většinu minulého století platil názor, že matka má nezastupitelnou roli v životě dítěte a dokáže se o dítě postarat lépe než otec, a proto měly být malé děti svěřovány téměř výhradně do péče matky.³⁰ Asi 75% rodičů, kterým nebylo dítě svěřeno do péče, trpí depresemi a nedůvěrou k lidem. Spolu s tím souvisí ztráta smyslu života, která může vyústit až v závislost na alkoholu, atd.³¹ Psychologové zastávají názor, že rodič musí s dítětem trávit alespoň 30 % času, jinak jeho vliv na dítě bude minimální. Při styku rodiče s dítětem každý sudý nebo lichý víkend, tj., od pátku do neděle, není ani zdaleka možné, aby jejich spolu strávený čas dosáhl doporučené hranice 30%.³²

U výlučné péče se někdy stává, že rodič, kterému je dítě svěřeno do péče, nechce, aby se dítě s druhým rodičem stýkalo, a tak se snaží jejich kontaktu zamezit všemožnými prostředky. Rodič, kterému je bráněno ve styku s dítětem, se může obrátit na soud a svého práva se domáhat. Soud by měl při opakovaném a bezdůvodném zamezování styku rodiče a dítěte změnit úpravu poměrů nezletilého.³³ Soudy bohužel právo nevymáhají, a proto končí řada případů u Evropského soudu pro lidská práva se sídlem ve Štrasburku. Před ESLP rodič žaluje stát, tj. Českou republiku, nikoli druhého rodiče. Stát je pak povinen na základě odsuzujícího rozsudku nahradit škodu vzniklou rodiči z porušení zákona ČR a Úmluvy o právech dítěte.³⁴

---

²⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1019.

²⁹ NOVÁ, Hana. Nezletilé dítě ve střídavé péči. *Právní rádce*, 1995, roč. 11, č. 5, s. 10.

³⁰ PAVLÁT, Josef. Porozvodové uspořádání, *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 1, č. 11, s. 36.

³¹ TYL, Jirí. Soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti, *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 4, s. 24.

³² TYL, Jirí. Soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti, *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 4, s. 22.

³³ Tamtéž s. 23.

³⁴ Tamtéž s. 20.

2. 6. 2 Společná péče

Společná péče byla do českého práva zavedena 1. 1. 1950, kdy nabyt účinnosti zákon o právu rodinném z roku 1949. Na rozdíl od výlučné péče soud nijak neupravuje poměry nezletilého dítěte ani vyživovací povinnosti a rodiče se musí na této formě uspořádání dohodnout. Z toho vyplývá, že soud nesmí společnou péči nařídít. Rodiče musí uzavřít dohodu, ve které se na společné péči dohodnou.³⁵ Dle ustanovení § 867 OZ musí se společnou péčí souhlasit i dítě, o kterém se v daném případě rozhoduje, pokud je schopno si s ohledem na svůj věk vytvořit vlastní názor a ten před soudem sdělit. Soud pak dohodu schválí, nebo ji pokud dojde k závěru, že není v zájmu nezletilého dítěte, s ohledem na ustanovení § 906 odst. 2 OZ neschválí.

Společná péče je tedy nejvolnějším porozvodovým uspořádáním, neboť rodiče se mohou na všem dohodnout dle aktuálních potřeb dítěte. Svěřit dítě do společné péče je vhodné tehdy, pokud spolu rodiče po rozchodu či rozvodu nadále bydlí v jednom bytě nebo domě, jsou schopni kooperovat a domluvit se na výživě dítěte. Dalšími případy, u kterých se jeví společná péče jako vhodná je věk dítěte blízký zletilosti, popřípadě pokud již nežije s rodiči v jedné domácnosti, studuje mimo místo bydliště, nebo se samo živí.³⁶

---

³⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1021.

³⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1021.

3 Střídavá péče

„Přestáváme být manželi, ale zůstáváme rodiči!“³⁷ Tuto větu pronesli ve staré řecké pověsti Filémón a Baukis. „...*Filémón navrhoval, aby i po rozvodu pečovali o svá dítku rukou společnou a nerozdílnou. Baukis soudila, že lépe bude se v péči střídát - měsíc jeden, druhý měsíc druhý...*“³⁸

V roce 1998 byl v České republice novelou zákona o rodině zaveden institut střídavé péče. Střídavá péče znamená, že o dítě pečují oba rodiče střídavě, tj. „*dítě žije po určitý časový úsek s každým z rodičů*“.³⁹ Návrh střídavé péče Senátem Parlamentu ČR stanovil střídavou péči jako primární způsob řešení úpravy poměrů nezletilého. Znění návrhu neprošlo Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR a střídavá péče se stala rovnocennou formou péče o dítě.⁴⁰ Veřejnost ale nebyla ke střídavé péči nakloněna a soudy upřednostňovaly ustálenou soudní praxi, tj. svěřování dětí do výlučné péče matek.⁴¹ Jinak tomu nebylo ani po prvních pěti letech od novely zákona o rodině.⁴² S vývojem společnosti a přibývajících zkušenostmi ze zahraničí se názor na střídavou péči začal měnit.⁴³

Velkou zásluhu na změnu pohledu na střídavou péči má zajisté změna rodinného modelu. Rozdělování rolí v rodině na ženskou a mužskou je již dávno společenským přežitkem.⁴⁴ Ženy dnes upřednostňují kariérní růst před osobním životem ve snaze získat lepší postavení ve společnosti. S tím souvisí i pořizování si prvního dítěte ve vyšším věku. Situaci, kdy na rodičovskou dovolenou nastoupí muž místo ženy, protože ta má vyšší příjem v zaměstnání, bychom si v historii taky asi jen těžko dokázali představit.⁴⁵

Roste počet otců pečujících o dítě již od jeho útlého věku. Tím vzniká mezi nimi silnější citové pouto, což je pravděpodobně i příčinou jejich snahy dostat dítě po rozchodu do střídavé péče.⁴⁶ Z množství judikatury Ústavního soudu vyplývá, že o střídavou péči usilují převážně

---

³⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana; NOVÁK, Tomáš. Reálně o společné či střídavé porozvodové výchově. *Bulletin advokacie*, 1999, roč. 9, č. 3, s. 30.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1019.

⁴⁰ TYL, Jiří. Soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti (názor čtenáře), *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 4, s. 21.

⁴¹ LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Pohled společnosti na střídavou výchovu se mění. *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 4, s. 14.

⁴² NOVÁK, Tomáš. Problematické představy o střídavé výchově dítěte po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 11, s. 15.

⁴³ LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Pohled společnosti na střídavou výchovu se mění. *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 4, s. 14.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ KAISEROVÁ, Veronika. Úvaha nad nálezem Ústavního soudu ke střídavé výchově a jeho významem pro soudní praxi. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 10, s. 13.

⁴⁶ Tamtéž.

muži. S tím souvisí i nárůst počtu diskusních fór na internetu a občanských sdružení, která hájí práva otců, jako např. Občanské sdružení Unie otců, atp.

Svých práv se otcové domáhají zejména s odkazem na čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv ve spojení s čl. 32 odst. 4 LZPS a čl. 3 odst. 1 a čl. 18 odst. 1 Úmluvy. Ústavní soud ve svém přelomovém rozhodnutí judikoval, že „... zájem dítěte je, aby bylo v péči obou rodičů“ a že „...svěření do střídavé péče by mělo být pravidlem, zatímco jiné řešení je výjimkou, které vyžaduje prokázání, proč je v zájmu dítěte právě toto jiné řešení“.⁴⁷

3.1 Kritéria pro svěření dítěte do střídavé péče

Kritéria pro svěření dítěte do střídavé péče jsou obsažena v § 907 odst. 2 a 3 OZ. Jedná se o totožná kritéria, podle kterých rozhoduje i o svěření dítěte do výlučné či společné péči. Nejzákladnějším a nejdůležitějším kritériem je zájem dítěte, což vyplývá jak z dikce zákona, právní úpravy vztahů mezi dětmi a rodiči, tak i z čl. 3 odst. 1 Úmluvy.⁴⁸ Po novele z roku 1998 obsahoval zákon o rodině kritérium hmotného zabezpečení rodiče a bytového poměru. Toto kritérium již do nového občanského zákoníku zařazeno nebylo.⁴⁹

Kritéria pro svěření do střídavé péče jsou obsažena nejen v občanském zákoníku, nýbrž i v judikatuře Ústavního soudu. Základem je, aby oba rodiče měli skutečný a upřímný zájem o svěření dítěte do péče.⁵⁰ Ústavní soud stanovil v nálezu I. ÚS 2482/13 objektivní kritéria, která mají obecné soudy zkoumat, aby mohly následně rozhodnout v zájmu dítěte. Jedná se zejména o „*existenci pokrevního pouta mezi dítětem a jeho svěření do péče usilující osobou, dále míru zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěření do péče té které osoby, schopnost osoby usilující o svěření dítěte do péče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby, a přání dítěte*“. Pokud jsou rodiči všechna tato kritéria naplněna, mělo by dojít ke svěření dítěte do střídavé péče, pokud se neprokáží vážné důvody, svědčící v její neprospěch.⁵¹

K existenci pokrevního pouta je nutno dodat, že i když se rodina primárně skládá z osob, které jsou spojeny biologickou vazbou (srov. nález. II. ÚS 568/6), samotné pokrevní spojení

---

⁴⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 (získáno 15. listopadu 2015 z databáze NALUS).

⁴⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1021.

⁴⁹ Tamtéž s. 1022.

⁵⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14 (získáno 15. listopadu 2015 z databáze NALUS).

⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 (získáno 15. listopadu 2015 z databáze NALUS).

mezi dítětem a posuzovanou osobou bez úzkého osobního vztahu a vzájemného soužití je zcela nedostačující. Další kritérium značí potřebu dítěte udržovat stálý kontakt s lidmi, u nichž dlouhou dobu pobývalo a kde se cítí být doma. Osoba, již je dítě svěřeno do péče, by měla dítěti kontakt s osobami mu blízkými umožňovat v co možná největší míře.⁵²

Nejdůležitějším kritériem by mělo být přání dítěte, neboť v zájmu dítěte je, aby bylo splněno to, co si přeje. Toto kritérium se posuzuje dohromady spolu s ostatními, tudíž nejde rozhodnout pouze na základě toho, co dítě před soudem sdělí. Právo dítěte vyjádřit svůj názor před soudem vychází zejména z čl. 12 Úmluvy. U dětí je nutné posuzovat emocionální a rozumovou vyspělost. Pokud je dítě natolik vyspělé, že chápe závažnost věci a samo si dokáže vytvořit názor, vysloví ho před soudem. Občanský zákoník v § 867 odst. 2 takovou míru vyspělosti přiznává dítěti staršímu dvanácti let. Ústavní soud připouští schopnost dítěte samo vyslovit názor na péči již po desátém roku jeho života. Názor mladších dětí se získává pomocí stanoviska orgánu sociálně - právní ochrany dětí nebo znaleckým posudkem. Soud ke stanovisku a posudku přihlíží, není však povinen na jeho základě rozhodnout.⁵³

Obecně při zjišťování názoru dítěte, by měl soudce k dítěti přistupovat velmi citlivě, přátelsky a vše mu náležitě vysvětlit. Neměl by mu pokládat otázky typu „Chceš být u matky nebo u otce?“. Takové otázky jsou zcela nevhodné, protože vystavují dítě velkému nátlaku a stresu. Není pro mladého člověka, který oba rodiče miluje stejně, těžší rozhodnutí než si mezi rodiči vybrat. Děti často chtějí střídavou péči zejména proto, že se bojí ztráty a odcizení druhého rodiče.⁵⁴

Výchovné schopnosti rodičů určují psychologové nebo psychiatři znaleckým posudkem. Psycholog Eduard Bakalář a jeho tým sepsali kritéria, podle nichž se posuzuje kvalita výchovných schopností rodičů.⁵⁵ V rámci těchto kritérií se hodnotí osobnost rodiče, vztah rodiče k dítěti, dále charakter, morálka, struktura mravních norem rodičů, respekt k právu dítěte stýkat se s druhým rodičem, vztah dítěte k rodiči, vzor pro vytvoření sociální, zejména sexuální role, identity, dále úroveň vzdělání a inteligence rodiče, šíře rodinného zázemí, kontinuita prostředí pro dítě a socioekonomický status.⁵⁶ Dále je třeba se zaměřit na zdravotní

---

⁵² KAISEROVÁ, Veronika. Úvaha nad nálezem Ústavního soudu ke střídavé výchově a jeho významem pro soudní praxi. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 10, s. 12.

⁵³ Tamtéž, s. 13.

⁵⁴ HOFFMANNOVÁ, Hana, KLIMEŠ, Jeroným, ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Rozvádíme se. Je pro nás střídavá výchova dítěte ideálním řešením?* [online]. sancedetem.cz, 30. listopadu 2011, aktualizace 30. července 2015 [cit. 12. ledna 2016]. Dostupné na < <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/rozvadime-se-je-pro-nas-stridava-vychova-ditete-idealnim-resenim-22.html#nazor-ditete> >.

⁵⁵ NOVÁK, Tomáš. Existují kritéria pro posuzování kvality výchovných schopností rodičů? *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 9, s. 1.

⁵⁶ Tamtéž, s. 1-3.

stav rodiče a jeho případnou závislost na návykových látkách.⁵⁷ Všechna kritéria se musí hodnotit celkově najednou.⁵⁸

3.2 Procesní aspekty

V českém rodinném právu došlo po 1. 1. 2014 k velkým legislativním změnám. K tomuto dni pozbyl účinnosti dosavadní zákon o rodině 94/1963 Sb., a nabyl účinnost zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který do svých ustanovení převzal i právní úpravu rodinného práva. Občanský zákoník, jako hlavní pramen rodinného práva, začlenil do zásad, na nichž stojí celé soukromé právo v § 3 odst. 2 písm. b) OZ rodinu, rodičovství a manželství. Tím těmto institutům přiznal zvláštní zákonnou ochranu. S nástupem nového občanského zákoníku souvisí novelizace občanského soudního řádu (OSŘ) a přijetí nového zákona o zvláštních řízeních soudních (ZZŘS).⁵⁹

Svěření dítěte do péče spadá do nesporných řízení a rozhoduje o něm soud péče o nezletilé v řízení dle § 466 ZZŘS. Účastníci řízení nejsou ve vzájemném sporu, nesledují rozdílné zájmy, proto je nelze nazývat odpůrci. Mimo matku a otce je účastníkem řízení také dítě, protože se rozhoduje v jeho zájmu o jeho budoucích poměrech, jeho právech a povinnostech.⁶⁰ To, že je dítě účastníkem řízení, tj. subjektem řízení, vylučuje, aby bylo předmětem řízení, o kterém se jedná.⁶¹ Soud dle § 469 ZZŘS jmenuje nezletilému dítěti opatrovníka, zpravidla jím je orgán sociálně - právní ochrany dětí, který ho před soudem zastupuje. V řízení se dle § 20 ZZŘS uplatní zásada oficiality a zásada vyhledávací, to znamená, že je na soudu, aby náležitě zjistil skutkový stav věci. § 4 a § 467 ZZŘS stanoví, že místně příslušný k rozhodování o svěření dítěte do péče, je obecný soud nezletilého, neboť v jeho zájmu se řízení koná. Při rozhodování soudu o rozvodu manželství rodičů platí jiná místní příslušnost, proto se může klidně stát, že v obou případech budou rozhodovat odlišné okresní soudy.⁶²

Řízení o svěření dítěte do péče může soud zahájit i bez návrhu ex offio (z úřední moci). To lze za situace, kdy rodiče podají k soudu jen návrh na rozvod bez návrhu na úpravu poměrů

---

⁵⁷ PAVLÁT, Josef. Porozvodové uspořádání. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 11, s. 38.

⁵⁸ NOVÁK, Tomáš. Existují kritéria pro posuzování kvality výchovných schopností rodičů? *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 9, s. 1.

⁵⁹ CORRADINOVÁ, Simona, VYPUŠTÁK, Radim. K novému rodinnému právu: do roka a do dne. *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 1, s. 8.

⁶⁰ ŠINOVÁ, Renáta a kol. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010, s. 34.

⁶¹ Tamtéž, s. 35.

⁶² HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1016.

k nezletilému dítěti. Jako první jsou soudy povinny upravit poměry účastníků a až následně rozhodnout o rozvodu. Může nastat situace, kdy nabude nezletilé dítě zletilosti během řízení o úpravě poměrů, tedy dříve než soud rozhodne. V takovém případě soud řízení zastaví.⁶³

Dohoda rodičů na péči je v následné praxi dodržována podstatně více, než pokud jen soud autoritativně rozhodne.⁶⁴ V § 474 ZZŘS se stanoví, že „*Za účelem ochrany zájmu dítěte soud vede rodiče k nalezení smírného řešení. Soud může rodičům uložit na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudním smířčím nebo mediačním jednání nebo rodinné terapii, nebo jim nařídít setkání s odborníkem v oboru pedopsychologie.*“

Soud rozhoduje ve věci rozsudkem. Na základě § 476 ZZŘS se proti rozsudku soudu, který dohodu schválil, nemohou rodiče odvolat. Při rozhodování o úpravě poměrů mezi dětmi a rodiči by měly soudy péče o nezletilé v řízení rozhodovat co nejrychleji a nemělo by docházet ke zbytečným průtahům v řízení. Ústavní soud v nálezu II. ÚS 3765/11 uvedl, že „*Běh času totiž může mít nezvratné důsledky na vztah dítěte s rodičem, se kterým po tuto dobu nežije*“ a „*Selhání při výkonu rozhodnutí ústící v dlouhodobé odloučení dítěte od rodiče pak nemůže svědčit v neprospěch tohoto rodiče, neboť o udržení, resp. obnovení vztahu mezi rodičem a dítětem se stát musí aktivně snažit.*“⁶⁵

Rozhodnutí o střídavé péči je ovlivněno vlastním postojem soudců, znalců a pracovníků OSPOD na střídavou péči a jejich životními zkušenostmi. V praxi navíc o dítěti rozhoduje soudce, který ho většinou ani nikdy neviděl. V kontaktu s dítětem je naopak pracovník OSPOD, který ale kvůli velkému množství případů a širokému rozsahu působnosti nemá čas dohlížet na všechny rodiny dostatečně individuálně. Bohužel většinou na základě názorů těchto pracovníků pak soudce vydává rozhodnutí.⁶⁶

---

⁶³ Tamtéž, s. 1014.

⁶⁴ Tamtéž, s. 1015.

⁶⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 (získáno 6. prosince 2015 z databáze NALUS).

⁶⁶ LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Muži versus ženy- právní úprava střídavé výchovy. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 10, s. 17.

4 Faktory ovlivňující střídavou péči

4.1 Věk dítěte

Věk dítěte je při rozhodování soudu velmi významným faktorem, a proto je více než překvapující, že tak důležité kritérium není v občanském zákoníku uvedeno. Myslím, že by bylo vhodné určit v zákoně minimální věkovou hranici dítěte pro nařízení střídavé péče, a to zejména proto, že představy a názory odborníků se neshodují. Jak již bylo řečeno výše, střídavá péče nevyhovuje každému dítěti a každý případ se musí posuzovat vždy individuálně. Je nutné zabývat se tím, jaká péče je pro děti v jednotlivých vývojových stádiích tou nejlepší, neboť je zřejmé, že potřeby batolete, dítěte předškolního či mladšího školního věku a dítěte pubertálního věku se diametrálně liší.

Ráda bych zde uvedla jména dvou významných psychologů PhDr. Tomáše Nováka a PhDr. Mgr. Jeronýma Klimeše, Ph.D., kteří nesouhlasí s názorem, že střídavá péče je vhodná pro dítě v každém věku.⁶⁷ Souhlasím s názorem, že střídavá péče pro děti do tří let je absolutně nevhodná. Takové dítě by mělo být svěřeno do výlučné péče matky, neboť právě matka je s dítětem většinu jeho času. Díky kojení se matka stává tou nejbližší osobou dítěte, které v její blízkosti cítí jistotu a bezpečí. Pro případnou střídavou péči v budoucnu je třeba, aby dítě udržovalo pravidelný kontakt se svým otcem a vytvořilo se mezi nimi citové pouto. Je tedy důležité, aby otec dítě navštěvoval, co možná nejčastěji.⁶⁸ I tak ale najdeme v České republice rozhodnutí Okresního soudu pro Prahu 5, kdy bylo nezletilé dítě raného věku svěřeno do střídavé péče (viz. sp. zn. 50 P 336/2006).⁶⁹

Ústavní soud jako minimální hranici pro učení věku dítěte pro střídavou péči považuje předškolní věk, tj. období, kdy je dítě v mateřské školce.⁷⁰ S ním se ztotožňují i oba uvedení psychologové. V období předškolního věku jsou děti samostatnější, zvykají si na nové lidi kolem sebe a změnu prostředí zvládají lépe. Při stanovení střídavé péče je dobré se zabývat

---

⁶⁷ NOVÁK, Tomáš. Problematické představy o střídavé výchově dítěte po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 11, s. 17.

⁶⁸ HOFFMANNOVÁ, Hana, KLIMEŠ, Jeroným, ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Rozvádíme se. Je pro nás střídavá výchova dítěte ideálním řešením?* [online]. sancedetem.cz, 30. listopadu 2011, aktualizace 30. července 2015 [cit. 17. prosince 2015]. Dostupné na < <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/rozvadime-se-je-pro-nas-stridava-vychova-ditete-idealnim-resenim-22.html#nazor-ditete> >.

⁶⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana; KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655-975): komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1026.

⁷⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09 (získáno 17. prosince 2015 z databáze NALUS).

i tím, zda tento režim (zejména organizační věci) bude dítěti vyhovovat i s nástupem na základní školu.⁷¹

Střídavá péče je pro dítě nejprospěšnější s jeho přibývajícím věkem. Děti mladšího školního věku (6-12 let) vyhledávají pocit jistoty nejen v rámci rodiny ale i u svých vrstevníků, s kterými tráví mimoškolní aktivity a mají stejné zájmy. Děti v pubertálním věku (starší 12 let) jsou charakteristické zejména svým vyhraněným názorem a vzdorem k okolí, zejména ke své rodině. Pokud tedy pubertální dítě nesouhlasí se střídavou péčí, nemá smysl ho do takového režimu jakkoli nutit.⁷²

4.2 Vzdálenost bydlišť rodičů

S rozpadem rodiny souvisí většinou změna bydliště jednoho z rodičů. Existují unikátní případy, kdy rodiče i po rozchodu zůstávají spolu ve stejném bytě. Jedná se zejména o páry, které se rozešli po domluvě, vychází spolu, ačkoli si už každý vede svůj osobní život nebo páry, jejichž životní situace změnu bydliště nedovoluje. Žádnou takovou rodinu osobně neznám a i když na jednu stranu obdivuju, když spolu partneři i po rozchodu bez problémů komunikují a dobře vychází, myslím si, že stálé společné bydlení není dobré pro jejich další vývoj v životě, zejména pro budování nového vztahu s novým partnerem. Pokud se bydliště rodičů liší, je pro střídavou péči a zejména pro vyplácení různých sociálních dávek důležité, aby se spolu rodiče dohodli na trvalém bydlišti dítěte.⁷³

Pro realizaci střídavé péče a samozřejmě především pro dítě samotné je nejlepším možným řešením, pokud si jeden rodič najde nové místo bydliště, co nejbližší druhému, tj. ve stejném městě nebo v blízkém okolí. V zájmu blaha dítě by mělo i po rozchodu rodičů zůstat dítě v kontaktu s kamarády, věnovat se i nadále svým mimoškolním aktivitám⁷⁴ a především by mělo navštěvovat stejnou mateřskou školku nebo základní školu.⁷⁵ To, že dítě nebydlí s oběma rodiči, ale v pravidelných intervalech se u každého z nich střídá, je pro něho už dost velkým zásahem do jeho dosavadního života, že mi přijde od rodičů sobecké, aby kvůli

---

⁷¹ HOFFMANNOVÁ, Hana, KLIMEŠ, Jeroným, ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Rozvádíme se. Je pro nás střídavá výchova dítěte ideálním řešením?*[online]. sancedetem.cz, 30. listopadu 2011, aktualizace 30. července 2015 [cit. 17. prosince 2015]. Dostupné na < <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/rozvadime-se-je-pro-nas-stridava-vychova-ditete-idealnim-resenim-22.html#nazor-ditete> >.

⁷² Tamtéž.

⁷³ HRUŠÁKOVÁ, Milana, NOVÁK, Tomáš. Reálně o společné či střídavé porozvodové výchově. *Bulletin advokacie*, 1999, roč. 29, č. 3, s. 33.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ HOFFMANNOVÁ, Hana, KLIMEŠ, Jeroným, ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Rozvádíme se. Je pro nás střídavá výchova dítěte ideálním řešením?*[online]. sancedetem.cz, 30. listopadu 2011, aktualizace 30. července 2015 [cit. 17. prosince 2015]. Dostupné na < <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/rozvadime-se-je-pro-nas-stridava-vychova-ditete-idealnim-resenim-22.html#nazor-ditete> >.

velké vzdálenosti jejich bydlišť muselo dítě mít dvě školky nebo školy. Možnost navštěvovat dvě školky a školy zavedla novela školského zákona s účinností od 1. 1. 2012, kde v § 49 odstavce 4 stanovila, že: „*Pokud žák, který byl rozhodnutím soudu svěřen do střídavé výchovy rodičů, plní povinnou školní docházku střídavě ve dvou základních školách, vydává mu vysvědčení základní škola, v které zahájil vzdělávání dříve, pokud k tomu nebyla dohodou rodičů nebo rozhodnutím soudu určena druhá škola.*“⁷⁶

Tato novela podporuje střídavou péči mezi rodiči s bydlišti od sebe i velmi vzdálenými. Je tedy teoreticky možné, že dítě bude muset cestovat nejen z jednoho konce republiky na druhý, ale i z České republiky do jiného státu (i mimo EU).⁷⁷ Ústavní soud judikoval, že samotná velká vzdálenost mezi bydlišti rodičů není důvodem pro nesvěření do střídavé péče. Soud musí přitom zkoumat i mnohé další okolnosti, jako např. zda není pro dítě takový režim příliš fyzicky nebo psychicky náročný, zda rodiče zvládnou dodržet daný interval i přes takovou vzdálenost.⁷⁸

Rodiče se stěhují do vzdáleného bydliště především ze dvou hlavních důvodů a to kvůli nabídce pracovní příležitosti či navázání známosti s novým partnerem. Soud v takovém případě zjišťuje, zda existuje možnost přestěhování rodiče do místa bydliště dítěte nebo zda tam po dobu svého stanového intervalu může alespoň pobývat. Pokud rodič není ochoten bezdůvodně nalézt pro dítě lepší řešení, dá se říct, že svým jednáním upřednostňuje své zájmy před zájmy dítěte.⁷⁹ V případě, kdy si dítě i přes velkou vzdálenost bydlišť svých rodičů, opravdu přeje být svěřeno do střídavé péče kvůli udržování pravidelného styku s oběma rodiči a to i za cenu nutnosti chodit do dvou různých škol, mít dva okruhy kamarádů, atd., může být překážka střídavé péče odstraněna.⁸⁰

Podle psychologa Jeronýma Klimeše je tzv. „Hnízdní péče“ tím nejlepším řešením pro dítě. Ta spočívá v tom, že dítěti je zachován jeden domov a nemusí se v pravidelných intervalech stěhovat jednou za otcem, jednou za matkou. Tím, kdo se střídá, jsou rodiče.⁸¹ Souhlasím s tím, že to je pro dítě nejméně bolestný způsob, jak se lépe vyrovnat z rozchodu

---

⁷⁶ KAISEROVÁ, Veronika. Střídavá výchova ve vztahu ke vzdálenosti bydlišť obou rodičů. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 11, s. 10.

⁷⁷ Tamtéž s. 9.

⁷⁸ Nález Ústavního soudu I. ÚS 1506/13 ze dne 30. 5. 2014 (získáno 4. ledna 2016 z databáze NALUS).

⁷⁹ Nález Ústavního soudu I. ÚS 266/10 ze dne 18. 8. 2010 (získáno 4. ledna 2016 z databáze NALUS).

⁸⁰ KAISEROVÁ, Veronika. Střídavá výchova ve vztahu ke vzdálenosti bydlišť obou rodičů. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 11, s. 9.

⁸¹ HOFFMANNOVÁ, Hana, KLIMEŠ, Jeroným, ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Rozvádíme se. Je pro nás střídavá výchova dítěte ideálním řešením?*[online]. sancedetem.cz, 30. listopadu 2011, aktualizace 30. července 2015 [cit. 4. ledna 2016]. Dostupné na < <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/rozvadime-se-je-pro-nas-stridava-vychova-ditete-idealnim-resenim-22.html#nazor-ditete> >.

rodičů, avšak jen těžko proveditelný. Je třeba si uvědomit, že pro takovou realizaci je zapotřebí tří bytů, což je komfort, který si málokterá rodina může dnes dovolit.

4.3 Komunikace mezi rodiči

Pro řádné fungování střídavé péče je nezbytné, aby spolu rodiče pravidelně komunikovali a dokázali mluvit jeden o druhém bez jakýchkoli negativních narážek v přítomnosti dítěte. To samé platí i pro další blízké osoby dítěte jako např. prarodiče. I ti se musí vyvarovat více či méně nevhodným komentářům. Pro dítě je důležité, aby vědělo, že může s oběma rodiči mluvit bez obav o všem, tedy i o tom, co prožil s druhým rodičem. Rodiče musí být schopni navzájem spolupracovat a dohodnout se například na tom, kdo bude co financovat, zda bude mít dítě dvoje učebnice nebo si je bude převážet sem a tam, atd.⁸² Někteří rodiče spolu po rozchodu komunikují bez problémů, jiní se nedokážou přes své osobní zášť a nenávisti nikdy přenést a střídavou péči využijí jen jako nástroj své pomsty, na což doplatí nikoli nenáviděný rodič, ale jen a jedině nezletilé dítě.⁸³

Rodič, který odmítá komunikovat s druhým rodičem, tak činí většinou za účelem svěřením dítěte do jejich výlučné péče.⁸⁴ Ústavní soud nesouhlasí s názorem, že absence kvalifikované komunikace je vždy překážkou pro nenařízení střídavé péče. Pokud by se o střídavé péči rozhodovalo jen na základě vzájemné komunikace obou rodičů, pak by tedy „*k eliminaci střídavé výchovy postačilo pouhé jednostranné, iracionální, svévolné, účelové odmítání kvalifikované komunikace rodiče, který má dítě ve své výlučné péči, s druhým rodičem*“.⁸⁵ Rodič, který by v době rozhodování soudu neměl dítě ve výlučné péči, by byl de facto zkrácen na svých právech pečovat a vychovávat dítě dle čl. 32 odst. 4 LZPS a neměl před soudy žádnou šanci na úspěch.⁸⁶

Ústavní soud považuje kvalifikovanou komunikaci za relevantní kritérium pro střídavou péči. Obecný soud zkoumá kvalifikovanou komunikaci mezi rodiči, a pokud dojde k závěru, že neexistuje, musí se zabývat tím, jaké jsou její důvody a zda k ní nelze dospět mezi rodiči

---

⁸² HRUŠÁKOVÁ, Milana, NOVÁK, Tomáš. Reálně o společné či střídavé porozvodové výchově. *Bulletin advokacie*, 1999, roč. 29, č. 3, s. 33.

⁸³ HOFFMANNOVÁ, Hana, KLIMEŠ, Jeroným, ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Rozvádíme se. Je pro nás střídavá výchova dítěte ideálním řešením?* [online]. sancedetem.cz, 30. listopadu 2011, aktualizace 30. července 2015 [cit. 6. ledna 2016]. Dostupné na < <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/rozvadime-se-je-pro-nas-stridava-vychova-ditete-idealnim-resenim-22.html#nazor-ditete> >.

⁸⁴ HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 752.

⁸⁵ Nález Ústavního soudu I. ÚS 266/10 ze dne 18. 8. 2010 (získáno 6. ledna 2016 z databáze NALUS).

⁸⁶ Tamtéž.

pomocí jiných prostředků.⁸⁷ Jedním ze způsobů, jak dospět ke komunikaci mezi rodiči, jsou návštěvy u tzv. mediátora, který jim s obnovením komunikace může pomoci.⁸⁸

Ve výjimečných případech, tj. kdy se nepodařilo vhodnými prostředky komunikaci mezi rodiči obnovit, je neprobíhající komunikace důvodem pro vyloučení střídavé péče. V takovém případě by měl soud svěřit dítě do péče toho rodiče, který je ochoten s druhým rodičem lépe komunikovat a zajistí mu pravidelný styk s dítětem.⁸⁹

Podle psychologa J. Klimeše je pro střídavou péči naprosto nezbytná probíhající komunikace mezi rodiči. Pokud by rodiče spolu žádným způsobem nekomunikovali a oba dítě vychovávali dle vlastních představ, nedocházelo by ke střídavé výchově ale pouze ke střídání. Jako příklad lze uvést rodiče, kteří spolu vůbec nekomunikují a dítě si předávají pouze pomocí výtahu, kdy jeden rodič stojí nahoře a druhý čeká dole, jen proto, aby spolu nemuseli mluvit. Taková střídavá péče nemůže správně fungovat ani v budoucnu. Dítě postupem času začne situace zneužívat ve svůj prospěch a rodiče již nebudou moci výchovu zachránit.⁹⁰

4.4 Intervaly střídání

V občanském zákoníku ani v jiných pramenech soukromého práva nejsou stanoveny intervaly střídání pro realizaci střídavé péče. Je tedy z velké části na rodičích, jak se mezi sebou dohodnou. Délka cyklu střídání by měla být odvislá od věku dítěte a vždy by měla být především v zájmu nezletilého dítěte. Sen každého dítěte je, vidět se s oběma rodiči, co nejčastěji, a proto je ideální variantou střídání po dni. Takové řešení je v praxi ale velmi těžko realizovatelné. Interval střídání závisí i na jiných okolnostech, než jen přání dítěte, např. pracovní vytížení rodičů. Nejčastější podobou střídavé péče je střídání si dítěte po týdnu nebo čtrnácti dnech. Delší časové úseky jako je měsíc, půl rok či dokonce celý rok jsou pro zájem dítěte a úspěšnou realizaci střídavé péče nevhodné a často i obtížně proveditelné.⁹¹

Pro děti předškolního věku je nejlepší nejkratší možný interval, protože u takových dětí hrozí, že se jim bude po druhém rodiči stýskat. Děti nemají schopnost představit plynutí času, např. nevědí, jak je týden dlouhý. Proto utěšování dětí slovy, že týden brzy uteče a zase se uvidí

---

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ HOFFMANNOVÁ, Hana, KLIMEŠ, Jeroným, ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Rozvádíme se. Je pro nás střídavá výchova dítěte ideálním řešením?* [online]. sancedetem.cz, 30. listopadu 2011, aktualizace 30. července 2015 [cit. 6. ledna 2016]. Dostupné na < <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/rozvadime-se-je-pro-nas-stridava-vychova-ditete-idealnim-resenim-22.html#nazor-ditete> >.

⁸⁹ Nález Ústavního soudu I. ÚS 1554/14 ze dne 30. 12. 2014 (získáno 6. ledna 2016 z databáze NALUS).

⁹⁰ HOFFMANNOVÁ, Hana, KLIMEŠ, Jeroným, ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Rozvádíme se. Je pro nás střídavá výchova dítěte ideálním řešením?* [online]. sancedetem.cz, 30. listopadu 2011, aktualizace 30. července 2015 [cit. 12. ledna 2016]. Dostupné na < <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/rozvadime-se-je-pro-nas-stridava-vychova-ditete-idealnim-resenim-22.html#nazor-ditete> >.

⁹¹ Tamtéž.

s druhým rodičem, dítěti nic neřeknou. Pokud se dítěti stýská, neznamená to, že rodič musí umožnit kontakt dítěte s druhým rodičem až po uplynulém celém týdnu. Nic nebrání tomu, aby se spolu rodiče dohodli a dítě se vidělo s druhým rodičem i mimo jeho určený interval např. odpoledne na dětském hřišti.⁹²

Pokud se jedná o intervaly, tak ty musí být u soudu přesně určeny, např. každý lichý týden je dítě u matky a každý sudý u otce. Dále je třeba se dohodnout na střídání nejen při běžných dnech v roce ale i na prázdninách dítěte (např. jarní, hlavní prázdniny) či Vánocích.⁹³ To, že intervaly mají být přesně vymezeny, neznamená, že musí být stejně dlouhé. Pokud je to v zájmu dítěte, není tedy nutné, aby vznikla střídavá péče v intervalu 50:50.⁹⁴ To, že střídavá péče musí být vyvážená, je mýtus, který panuje mezi lidmi. To ostatně vyvrací i Ústavní soud, který judikoval, že: „*skutečnost, že soudy nenařídily střídavou výchovu rovnoměrně mezi oba rodiče a nevyhověly přání stěžovatele mít pro výchovu nezletilého stejný prostor jako matka, nepředstavuje v projednávané věci porušení práva dítěte na péči rodičů podle čl. 7. odst. 1 této Úmluvy*“⁹⁵ Při rozhodování o intervalu je třeba přihlídnout k individuálním potřebám dítěte, jeho přání, pracovnímu vytížení rodičů, atp.⁹⁶

V případě změny poměrů se mohou intervaly střídání kdykoli soudně upravit, pokud to bude v zájmu dítěte. Předně je důležité si uvědomit, že střídavá péče je určitý závazek, se kterým jsou spojena jak práva, tak i povinnosti rodičů vůči svým dětem. Jestliže rodič opakovaně a bez uvedení důvodu střídavou péči nevyužívá, dítě si ve stanovených intervalech nevyzvedává, pak takový rodič neprojevuje o dítě dostačující zájem a může svým jednáním ztratit právo na střídavou péči.⁹⁷

---

⁹² Tamtéž.

⁹³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Lidskoprávní dimenze českého rodinného práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 90.

⁹⁴ Tamtéž s. 82.

⁹⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. ledna. 2011, sp. zn. IV. ÚS 2248/10 (získáno 10. ledna 2016 z databáze NALUS).

⁹⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Lidskoprávní dimenze českého rodinného práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 82.

⁹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2016, sp. zn. I. ÚS 2482/13 (získáno 10. ledna 2016 z databáze NALUS).

5 Realizace střídavé péče v praxi

Při rozhodování o střídavé péči nepostupují soudy vždy stejně, neboť každý případ je specifický něčím jiným. Pohled soudů na střídavou péči se postupem času měnil. Hlavní zásluhu na vývoj judikatury má Ústavní soud, který vydal několik významných rozhodnutí. Velké změny nastaly u povinnosti existence dohody o střídavé péči mezi rodiči či v nařízení střídavé péče i přes nesouhlas jednoho z rodičů. Mnohá současná rozhodnutí se stala terčem kritik a bouřlivých diskuzí jak mezi odborníky, tak mezi laiky.

5.1 Dohoda rodičů

Právní úprava umožňuje rodičům uzavřít mezi sebou dohodu o střídavé péči, která musí být následně schválena u soudu. Není povinností soudu automaticky schválit každou dohodu mezi rodiči. Taková dohoda musí být především v zájmu nezletilého dítěte. Pokud není v souladu se zájmy dítěte, soud dohodu neschválí. Soud dohodu schvaluje pouze jako celek bez jakýchkoli připomínek či dodatků, tzn., že nesmí schválit jen část a zbytek sám doplnit. Nutnost uzavření dohody obou rodičů na střídavé péči je velmi diskutabilním tématem. Někteří odborníci považují dohodu za základní podmínku střídavé péče, bez které nelze o střídavé péči rozhodnout.⁹⁸

Podle psycholožky Illony Špaňhelové je střídavá péče vhodná pouze v případě, kdy je dohoda založena na společném rozhodnutí obou rodičů, a rodiče nevyužívají dítě jen jako nástroj pro vyřizování starých křivd.⁹⁹ S daným názorem se ztotožňuje i Tomáš Novák a Milana Hrušáková, kteří tvrdí, že pouze ve svobodné dohodě mezi rodiči o střídavé péči, lze spatřovat zájem dítěte. Pouhá shoda na střídavé péči je jen základem předpokladu k její realizaci.¹⁰⁰ V dohodě by mělo být vše co nejpodrobněji specifikováno, aby se předešlo pozdějším zbytečným nejasnostem.¹⁰¹

Rodiče by do dohody měli zařadit zejména intervaly střídání, tj. jak dlouho bude dítě pobývat u jednoho rodiče, jak dlouho u druhého, zda se bude dítě přemísťovat samo nebo kde a kdy si ho budou rodiče u sebe navzájem přebírat, zda si bude dítě pokaždé stěhovat všechny potřebné věci na danou dobu nebo zda bude mít vše dvakrát, tzn., že se bude přepravovat jen s malým batohem, a zda se bude navracet dítě s čistým nebo špinavým oblečením. Dále by se

---

⁹⁸ HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 753.

⁹⁹ ŠPAŇHELOVÁ, Illona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5, s. 2.

¹⁰⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana, NOVÁK, Tomáš. Reálně o společné či střídavé porozvodové výchově. *Bulletin advokacie*, 1999, roč. 29, č. 3, s. 31.

¹⁰¹ HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 752.

měli rodiče domluvit na trvalém pobytu dítěte, neboť tento údaj bude mít dítě uveden v občanském průkaze. Dalším bodem dohody je určení, kdo z rodičů bude pobírat dávky na dítě, nebo kdo si dítě odepíše z daní jako odpočitatelnou položku. Rodiče by měli určit vše, co se týká záležitostí běžných i neběžných dní, tedy musí se shodnout i na dětském lékaři. Důležitá je otázka financování, tj. kdo bude platit školné, školní pomůcky, oblečení, mimoškolní aktivity, kredit v mobilním telefonu, notebook, kapesné (a v jaké výši), atd.¹⁰² Obecně platí, že výživné je osobním právem nezletilého dítěte, a proto jej platí rodič, který nemá v daný interval dítě ve své osobní péči, k rukám druhého rodiče.¹⁰³

K nutnosti existence dohody mezi rodiči jako podstatné náležitosti střídavé péče se jak obecné soudy, tak Ústavní soud již několikrát vyjádřily. Mezi jedno z nejvýznamnějších rozhodnutí Ústavního soudu, které dává přednost dohodě před autoritativnímu rozhodnutí soudu, je náleze ze dne 27. 1. 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04. V daném případě matka nebyla schopna s otcem dítěte komunikovat a kooperovat. Přestože otec ochotu projevoval, bylo nezletilé dítě svěřeno obecnými soudy do výlučné péče matky. Otec jako stěžovatel podal Ústavní stížnost pro porušení jeho ústavně zaručených práv i práv dítěte. I když podle psychologky byla střídavá péče v daném případě vhodná, Ústavní soud konstatoval, že jeho práva porušena nebyla a ústavní stížnost zamítl kvůli absentující kooperaci a dohodě mezi rodiči.¹⁰⁴

Tím Ústavní soud vyslovil názor, že konkretizovaná dohoda mezi rodiči je základní podmínkou střídavé péče, bez které ji nelze nařídít, když uvedl, že: *„Svěřené dítěte do střídavé výchovy rodičů nesmí být ústupkem jejich vzájemné rivalitě, ale vyjádřením kvalitního a pozitivního vztahu rodičů k dítěti; to předpokládá toleranci, vyspělost a dobrou vůli všech zúčastněných. Rozhodnutí o střídavé výchově nezletilého dítěte by mělo vycházet z jejich společné vůle a dohody, schopnosti spolu komunikovat a spolupracovat a nezapojovat dítě do svých vzájemných problémů“*.¹⁰⁵

---

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 5171/2007 (získáno 19. ledna 2016 z databáze NALUS).

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04 (získáno 19. ledna 2016 z databáze NALUS).

¹⁰⁵ Tamtéž.

5.2 Nesouhlas jednoho z rodičů

Vzájemná dohoda mezi rodiči na střídavé péči je spíše jakousi ideovou představou úpravy poměrů nezletilých dětí. V soudní praxi se bohužel ve většině případů setkáme se situací, kdy jeden rodič o střídavou péči zájem jeví (zejména otec), přičemž druhý rodič ji rezolutně odmítá (zejména matka) a chce, aby bylo dítě svěřeno do jeho výlučné péče.¹⁰⁶ Dohoda, jako podmínka pro nařízení střídavé péče, se začala jevit jako diskriminační, neboť ženám dávala příliš velkou moc nad muži a ti, pokud ženy se střídavou péčí nesouhlasily, neměli žádnou šanci na úspěch.¹⁰⁷ Postupem času ale Ústavního soudu přehodnotil názor na nutnost existence dohod a došlo k velkým změnám v judikatuře.

Občanský zákoník ani dřívější zákon o rodině neupravovaly dohodu rodičů, jako podmínku pro rozhodnutí o střídavé péči. Ústavní soud připustil, že střídavá péče se nemusí zakládat na dohodě mezi rodiči, ale že i soud má pravomoc autoritativně rozhodnout o střídavé péči.¹⁰⁸ Jak už bylo řečeno dříve, pro realizaci střídavé péče je ale lepší, pokud jsou rodiče schopni se sami dohodnout, než když jen plní autoritativní rozhodnutí soudu.¹⁰⁹ Odborná literatura se přiklání k možnosti nařízení střídavé péče i přes nesouhlas jednoho z rodičů v případech, kdy je pro takovou péči určitý předpoklad nebo pokud se již dříve rodiče na střídavé péči dohodli a dítě bylo spokojené. Soud je povinen zkoumat právě důvody nesouhlasu rodiče.¹¹⁰

Chtěla bych uvést dvě přelomová rozhodnutí Ústavního soudu, která stanovila možnost nařízení střídavé péče právě přes nesouhlas jednoho z rodičů. Jedná se o nálezy Ústavního soudu III. ÚS 1206/09 ze dne 23. 2. 2010 a nálezy Ústavního soudu I. ÚS 266/10 ze dne 18. 8. 2010. Taková rozhodnutí se stala špatnou zprávou pro matky, které zneužívaly nesouhlas se střídavou péčí jen proto, aby vyhrály „boj o dítě“ bez ohledu na zájem dítěte.¹¹¹ Naopak muži, kteří mají stejná práva vychovávat a pečovat o své dítě dle čl. 32 odst. 4 LZPS jako matky, považují rozhodnutí za dobrou zprávu, neboť jejich šance na úspěch u soudu vzrostly.¹¹²

Ústavní soud považuje za protiústavní, nenařízení střídavé péče jen na základě iracionálního a účelového nesouhlasu či chybějící kvalifikované komunikace jednoho

¹⁰⁶ HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 753.

¹⁰⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2010, sp. zn. I. ÚS 266/10 (získáno 20. ledna 2016 z databáze NALUS).

¹⁰⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2008, sp. zn. I. ÚS 2412/07 (získáno 20. ledna 2016 z databáze NALUS).

¹⁰⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Lidskoprávní dimenze českého rodinného práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 82.

¹¹⁰ HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 753.

¹¹¹ Tamtéž

¹¹² Nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/19 (získáno 20. ledna 2016 z databáze NALUS).

z rodičů.¹¹³ Ústavní soud konstatuje, že: „*Nesouhlas matky se střídavou péčí může být relevantní pouze tehdy, je-li vybudován na důvodech, jež jsou způsobilé intenzivním způsobem negativně zasahovat do zájmu dítěte. Soud nemusí takové dokazování provádět, je-li nesouhlas rodiče založen jen na zjevně iracionálním nebo nepřezkoumatelném důvodu*“.¹¹⁴ Pokud dojde soud k závěru, že rodič má pro svůj nesouhlas vážné důvody, neměl by střídavou péčí nařídit. Dojde-li v budoucnu ke změně těchto důvodů a podaří-li se smírně mediací nebo rodinnou terapií dosáhnout souhlasu rodiče na střídavou péči, může soud stanovit plán navykacího režimu, kdy postupně rozšíří styk dítěte s druhým rodičem (např. z jedné hodiny denně na několik dní v týdnu).¹¹⁵

Nežli střídavá péče je pro matky mnohem přijatelnější, že budou mít děti ve své výlučné péči a otcí bude ponechán co nejširší styk s dítětem. Matky nesouhlasí se střídavou péčí z mnoha důvodů. Některé důvody jsou racionální, oprávněné a vycházejí z jejich vlastního přesvědčení, jiné jsou pouze následkem zavedeného postoje v naší společnosti. Ženy se bojí, že budou veřejností odsouzeny jako špatné matky, pokud nedostanou dítě do výlučné péče.¹¹⁶ S tím souvisí notoricky známé mýty jako „*dítě patří matce*“ nebo že „*nedostane dítě jen narkomanka, prostitutka, nebo krkavčí máma*“. Lidé mýtům věří bez ohledu na jimi dosažené vzdělání.¹¹⁷ Další častou příčinou nesouhlasu je přesvědčení žen, že „*muži se o dítě nedokážou postarat*“. Muži bývají v tomto ohledu velmi podceňováni a myslím, že pokud mají opravdový zájem o dítě pečovat, jistě se vše časem naučí. Je možné, že ženy ve skutečnosti muže ani tolik nepodceňují, jen tím skrývají, že nechtějí, aby jim muži narušovali svými styly péče jejich vysněné představy o výchově.¹¹⁸

Častou námitkou matek je obava z toho, že „*otec nežádá o střídavou péči kvůli dítěti, ale jen pro to, aby ji znepríjemňoval život, protože dřív se o dítě nezajímal*“. Není výjimkou, že se rodič začne o dítě více zajímat až při rozchodu, kdy si uvědomí, co pro něho dítě znamená a že ho může ztratit. Rozchod rodičů bývá plný emocí, a tak nelze vyloučit možnost učinit ze střídavé péče jen prostředek k dělení potíží druhému rodiči.¹¹⁹

---

¹¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 8. 2010, sp. zn. I. ÚS 266/10 (získáno 20. ledna 2016 z databáze NALUS).

¹¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/19 (získáno 20. ledna 2016 z databáze NALUS).

¹¹⁵ HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 754.

¹¹⁶ LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Muži versus ženy- právní úprava střídavé výchovy. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 10, s. 17.

¹¹⁷ NOVÁK, Tomáš. Problematické představy o střídavé výchově dítěte po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 11, s. 17.

¹¹⁸ Tamtéž s. 18.

¹¹⁹ NOVÁK, Tomáš. Mýty o střídavé péči o dítě po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 6, s. 14.

5.3 Nesouhlas obou rodičů

Názor, že při nesouhlasu jednoho rodiče nesmí obecné soudy střídavou péčí nařídit, byl už Ústavním soudem překonán. Je důležité rozlišovat, zda oba rodiče nevyjádřili souhlas se střídavou péčí nebo zda oba rodiče vyjádřili s danou péčí nesouhlas. Na první pohled se může zdát, že se jedná o ten samý případ, opak je tomu ale pravdou. Pokud oba nevyjádří souhlas, to znamená, že se střídavou péčí jeden rodič souhlasí a druhý ne. Takovou situaci jsem se podrobněji zabývala v předchozí podkapitole. V druhém případě, tj. kdy oba vyjádří nesouhlas, si střídavou péčí nepřejí oba rodiče.¹²⁰

Odpověď na otázku, zda může soud nařídit střídavou péčí i v případě, že oba rodiče nesouhlasí, jsem v žádné české judikatuře nenašla. Všechna rozhodnutí Ústavního soudu, která jsem při hledání četla, se zabývala maximálně nesouhlasem jednoho z rodičů. Pokud by soud nařídil střídavou péčí i přes nesouhlas obou rodičů, nerozhodl by v žádném případě v zájmu dítěte. Nemyslím si, že by střídavá péče mezi takovými rodiči fungovala, ani kdyby s ní souhlasilo samo nezletilé dítě.¹²¹

V úvahu připadá jediná možnost, jak vyzkoušet, zda by i přes nesouhlas obou rodičů střídavá péče fungovala, a to nařídit střídavou péčí jen dočasně na zkoušku. Během této doby by se ukázalo, zda se jejich názory nezměnily, jestli střídavá péče funguje a vyhovuje jak rodičům, tak dítěti.¹²² Na základě pozitivních výsledků zkušební doby bych souhlasila s definitivním nařízením střídavé péče, v případě negativních závěrů pak zvolila úpravu poměrů pro posuzované dítě vhodnější.

---

¹²⁰ HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 754.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Tamtéž.

6 Pozitivní a negativní stránky střídavé péče

Všechny způsoby úpravy poměrů, ať už se jedná o výlučnou, společnou nebo střídavou péči, mají své pozitivní a negativní stránky. Nelze jednoznačně říct, která péče je nejlepším a která nejhorším řešením pro nezletilé dítě. Při hledání vhodného způsobu uspořádání, které by bylo v nejlepším zájmu dítěte, je důležité zvážit právě dané kladné a záporné stránky péče. Mezi jednotlivými druhy péče může střídavá péče vypadat, jako to nejvhodnější řešení, neboť objektivně převažují její pozitiva.¹²³ Výhody a nevýhody střídavé péče se nejlépe znázorňují v porovnání s výlučnou péčí. V této kapitole poukážu nejprve na pozitivní a následně na negativní stránky střídavé péče.

6.1 Pozitivní stránky střídavé péče

Největší přínos střídavé péče shledávám ve zrovnoprávnění práv rodičů na péči, výchovu a široký kontakt s dítětem. Zejména častý kontakt dítěte s rodiči je velkým pozitivem oproti stále ještě upřednostňované výlučné péči. Díky přesně určenému intervalu střídání si může rodič zorganizovat svůj čas co nejlépe tak, aby si obstaral veškeré potřebné záležitosti a povinnosti v době, kdy má dítě v péči druhý rodič. Rodič může využít tuto dobu k relaxaci a získání nových sil, aby pak mohl směřovat veškerou svou pozornost na dítě.¹²⁴

Výlučné péči je vytýkána zejména nespravedlnost mezi rolí matky a otce. Během týdne při plnění pracovních a školních povinností nezbude mnoho volného času na společný a zajímavý program, který by mohla matka podnikat s dítětem a který by ho nadchl. Na ten je naopak čas o víkendu, kdy tráví dítě chvíle s otcem, zatímco matka doma uklízí, žehlí a pere. Na jedné straně stojí otec, který připravuje dětem nevšední zážitky a na druhé straně matka, jejíž každodenní starost o děti není oceněna tak jako otcovy víkendové programy.¹²⁵ Při střídavé péči mohou dítěti všední i nevšední zážitky dopřát o víkendech oba rodiče.

Oba rodiče se chovají rozdílně, proto je pro pozdější identifikaci s pohlavní rolí důležitý co nejčastější kontakt dítěte s rodiči již před prvním rokem života.¹²⁶ Psycholog Tomáš Novák říká, že: *„Syn se může v projevech identifikovat s otcem překvapivě brzy. Přes mnohdy až nechtěně komické prvky této prezentace jde o vážnou a důležitou věc.“* *„Okolnostmi vynucená identifikace chlapců s matkou v tomto období je z hlediska dalšího vývoje velkým*

---

¹²³ HRUŠÁKOVÁ, Milana, NOVÁK, Tomáš. Reálně o společné či střídavé porozvodové výchově. *Bulletin advokacie*, 1999, roč. 29, č. 3, s. 30.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ NOVÁK, Tomáš. Dilema střídavé péče: Potřebují děti víc otce nebo jeden domov? *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 5, s. 17.

¹²⁶ Tamtéž.

problémem“.¹²⁷ Dítě s chybějícím vzorem otce nebo matky se snaží najít náhradní vzor, který je ale často nevhodný. Dívky se díky otcům učí poznávat pohlavní rozdíly a komunikovat s muži. Je-li dívka vychovávána bez otce, může to mít vážné důsledky v dospělosti. Jedním z těchto důsledků je obava z mužů, neboť neví, co od nich může čekat. Může stát, že dívku budou muži nadměrně přitahovat, ale bude mít problém si nějakého vybrat. V dalším případě si dívka vybere muže neúměrného svému věku, tj. muže, který by mohl být kvůli věkovému rozdílu jejím otcem nebo dokonce i dědou.¹²⁸

Pro porovnání a znázornění míry přiblížení výlučné péče a střídavé péče k fungující rodině je možné použít čísla. U fungující rodiny se vyskytuje tzv. třístranný socializační model, kde existuje vztah dítěte k matce, otcí a možnost pozorovat vztah otce a matky. Hodnota takového modelu je $1 + 1 + 1 = 3$. Vztah otce a matky je rozchodem poznamenán. U výlučné péče jednoho z rodičů je vztah mezi tímto rodičem a dítětem 1, vztah dítěte s druhým rodičem pouze 0,3 a matkou a otcem 0. Hodnota výlučné péče je po součtu $1 + 0,3 + 0 = 1,3$. Pokud je dítě svěřeno do střídavé péče, je jeho vztah k matce a otcí stejný, tj. 1+1. Vztah otce a matky, pokud komunikují a spolupracují, lze ohodnotit jako 0,4. Střídavá péče má tedy hodnotu 2,4. Z těchto výpočtů vyplývá, že ačkoli žádný model nemůže plnohodnotně nahradit fungující rodinu, je střídavé péče řešením jí nejbližší.¹²⁹

Oproti výlučné péči nevzniká u střídavé péče tzv. syndrom odcizeného či zavrženého rodiče, což považují za další pozitivní stránku střídavé péče.¹³⁰ Syndrom odcizeného či zavrženého rodiče je sporným překladem pojmu parental alienation syndrom, který zavedl R. A. Gardner. Některé výkladové slovníky překládají „alienation“ jako odcizení. V takovém případě se dítě a rodič vzájemně odcizili, aniž by byla vina na některé ze stran, tj. neexistuje viník.¹³¹ Viníka naopak hledáme u pojmu „zavržený rodič“, což je druhá verze překladu alienation. Zde se nabízí otázky: „*Proč byl rodič dítětem zavržen?*“ „*Kdo způsobil, že dítě svého rodiče zavrhlo?*“ „*Je rodič obětí nebo je špatný?*“¹³² Syndrom zavrženého rodiče se projevuje odmítáním jednoho z rodičů, neochotou dítěte stýkat se s rodičem, trávit s ním čas, často s ním nechtějí dokonce ani komunikovat. Tento postoj je následkem partnerských konfliktů a dlouhotrvajícího soudního sporu o dítě a pro vývoj dítěte i jeho budoucí partnerské vztahy je

---

¹²⁷ Tamtéž s. 18.

¹²⁸ Tamtéž.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 754.

¹³¹ GJURIČOVÁ, Šárka. Syndrom zavrženého rodiče? *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 10, s. 5.

¹³² Tamtéž s. 6.

třeba ho změnit.¹³³ Vypadá to, jako by dítě myslelo, že platí pravidlo „ *Mít dobrý vztah s jedním rodičem znamená odmítnutí druhého rodiče* “ a to ho nutí vybírat si mezi otcem a matkou.¹³⁴

V některých případech je viníkem především matka, která na dítě působí a zpracovává ho tak, aby v něm odmítavý postoj k otci vzbudila a ten pak prohlubovala. Starší dítě si odmítavý postoj vytváří samo bez ohledu na matku, neboť už má vlastní názor na věc. Dítě odmítá většinou toho rodiče, který od rodiny odešel. Dítě může dospět k závěru, že o něho rodič nestojí, cítí se zavržené a hledá způsob, jak se od něho oprostít. Při obnovení vztahu dítěte a zavrženého rodiče je na prvním místě trpělivost, protože se jedná o zdlouhavý proces, kde nestačí pouhá domluva nebo přesvědčování.¹³⁵

Výzkumy prováděné v USA ukazují, že střídavá péče je mnohem lepším a vhodnějším řešením než péče výlučná. Američtí psychologové došli k závěru, že děti svěřené do střídavé péče, mají větší schopnost přizpůsobovat se novým situacím.¹³⁶ Ze statistik USA lze dovodit, že u dětí vyrůstajících bez péče otce je pravděpodobnější, že se budou potýkat s chudobou, problémy ve škole a budou citově nebo dokonce sexuálně zneužívané. Takové děti mají často problémy se zákonem (páchají přečiny a provinění), alkoholem, drogami. V dospělosti je vyšší pravděpodobnost, že budou závislí na sociálních dávkách, že se z nich stanou bezdomovci a že se u nich vyskytnou psychologické a emoční problémy, které se projeví zejména na jejich partnerských vztazích.¹³⁷

6.2 Negativní stránky střídavé péče

Při rozhodování o střídavé péči je nutné zvážit, zda bude mít rodič dostatek času se dítěti plnohodnotně věnovat. Často se stává, že rodič chce dítě do střídavé nebo výlučné péče, ačkoli přes nadměrné pracovní vytížení nebude mít na dítě dostatek času.¹³⁸ Domnívám se, že rodič, který si nemůže nebo nechce časově přizpůsobit zaměstnání, tak aby se mohl dítěti dostatečně věnovat, je pro střídavou péči nevhodný. Takový rodič chce většinou dítě do střídavé péče jen z principu „že má stejný nárok na dítě jako ten druhý“ nebo proto, aby mohl druhému rodiči znepríjemňovat život. Před soudy je schopen naslibovat vše možné, ale ve skutečnosti

---

¹³³ Tamtéž s. 6.

¹³⁴ Tamtéž s. 7.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ TYL, Jiří. Střídavá péče je prokázane pro děti lepší (Výzkumy a statistiky porozvodové péče). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 11, s. 18-19.

¹³⁷ TYL, Jiří. Soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti, *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 4, s. 23.

¹³⁸ HOFFMANNOVÁ, Hana, KLIMEŠ, Jeroným, ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Rozvádíme se. Je pro nás střídavá výchova dítěte ideálním řešením?* [online]. sancedetem.cz, 30. listopadu 2011, aktualizace 30. července 2015 [cit. 21. ledna 2016]. Dostupné na < <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/rozvadime-se-je-pro-nas-stridava-vychova-ditete-idealnim-resenim-22.html#nazor-ditete> >.

nic z toho nedodrží. Tím upřednostňuje své zájmy nad zájmy dítěte. O dítě se pak ve skutečnosti místo vytiženého rodiče stará prarodiče, nový partner, sourozenec, v některých případech i najatá chůva. V takovém případě by měl soud střídavou péči zrušit a nařídit vhodnější úpravu poměrů nezletilého.¹³⁹

Jedna z nejčastěji vytykávaných věcí střídavé péče je, že se dítě musí stále stěhovat s věcmi od jednoho rodiče k druhému a nemá tak jeden domov a stabilní domácí prostředí. Je nutné si přiznat, že dítě putuje mezi rodiči jak u střídavé péče, tak i u výlučné péče.¹⁴⁰ Ke stabilitě domácího prostředí konstatoval Ústavní soud ve svém nálezu I. ÚS 3216/13 ze dne 25. 9. 2014, že: „*Stabilita výchovného prostředí však není abstraktní princip, který by byl hoden ochrany sám o sobě, ale má být chráněn pouze v souvislosti s tím, zda skutečně je v nejlepším zájmu dítěte.*“¹⁴¹ Střídavá péče je náročnější na organizaci než jiné formy péče a vyžaduje, aby spolu rodiče skutečně vycházeli a komunikovali, jinak není v zájmu dítěte. Za problémy spojené se střídavou péčí stojí rozchod rodičů, nikoli střídavá péče sama o sobě.¹⁴²

Velkým negativem je dvojná vazba, kterou střídavá péče vytváří.¹⁴³ „*Dvojná vazba označuje takový komunikační produkt, který je vyslán souběžně ve dvou úrovních, nejčastěji jak ve verbální, tak neverbální rovině, přičemž v obou úrovních komunikace je sdělováno něco, co je spolu v paradoxním vztahu a logicky vzato se vylučuje*“¹⁴⁴ Jedná se o případy, kdy např. dítě něco provede na veřejnosti, matka před ostatními lidmi řekne, že se nic nestalo, ale zároveň dítě štípne nebo mu vyše pohled, který značí, že bude později potrestáno.¹⁴⁵ To co matka řekla a jak se chovala, jsou dvě protikladné informace, které dítě přijímá.¹⁴⁶ Dítě neví, která z těchto informací je pravdivá, přesto se musí přizpůsobit. Pokud je dítě vystavováno dvojně vazbě každý den, může to mít neblahý vliv na jeho vývoj osobnosti. Dítě bude stále zmatené, což se časem může projevit v odštěpení části osobnosti a únikem do imaginárního světa.¹⁴⁷ Není tedy divu, že byl pojem „dvojná vazba“ dříve užíván v souvislosti s patologickou komunikací zejména u schizofrenních matek.¹⁴⁸

---

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Muži versus ženy- právní úprava střídavé výchovy. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 10, s. 17.

¹⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/13 (získáno 23. ledna 2016 z databáze NALUS).

¹⁴² LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Muži versus ženy- právní úprava střídavé výchovy. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 10, s. 17.

¹⁴³ HRUŠÁKOVÁ, Milana, NOVÁK, Tomáš. Reálně o společné či střídavé porozvodové výchově. *Bulletin advokacie*, 1999, roč. 29, č. 3, s. 31.

¹⁴⁴ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Praha: Portál, 2000, s. 45.

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana, NOVÁK, Tomáš. Reálně o společné či střídavé porozvodové výchově. *Bulletin advokacie*, 1999, roč. 29, č. 3, s. 31.

¹⁴⁷ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Praha: Portál, 2000, s. 46.

¹⁴⁸ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Praha: Portál, 2000, s. 45.

7 Statistika střídavé péče

7.1 Statistika střídavé péče v ČR

Ačkoli byla střídavá péče do českého právního řádu zavedena již roku 1998, nebyl do dnešního dne proveden v České republice žádný výzkum, který by porovnal jednotlivé formy péče o dítě. Oproti tomu jiné země jako např. Spojené státy americké mají na svém kontě přes 400 výzkumů a první z nich byl uskutečněn již v roce 1979, což je šest let po zavedení střídavé péče v USA.¹⁴⁹

Jediné údaje, z kterých lze vycházet, se nacházejí ve statistických ročenkách Ministerstva spravedlnosti ČR. Ministerstvo v nich zaznamenává počty pravomocných rozhodnutí, která byla vydána na okresních soudech v opatrovnickém řízení za uběhlý kalendářní rok. Rozhodnutí jsou rozdělena na počty případů dětí svěřených do péče matky, otce, do střídavé a společné péče, popřípadě do péče jiné fyzické osoby než je rodič. Ze zjištěných údajů nelze vyčíst věk a pohlaví dětí, věk rodičů ani z jaké péče bylo dítě po dalším rozhodnutí soudu svěřeno do jiné formy péče.¹⁵⁰

V následující části diplomové práce se budu zabývat údaji z období let 1998 až 2013. Počty rozhodnutí týkající se opatrovnického řízení z roku 2014 a 2015 Ministerstvo spravedlnosti ČR prozatím nezveřejnilo. Pro účely diplomové práce se všechna níže uvedená rozhodnutí soudů týkají pouze rodičů, kteří nebyli sezdáni, a tudíž u nich nedošlo ani k rozvodu. Statistické údaje jsou rozděleny podle počtu prvních rozhodnutí soudů a dle počtu dalších rozhodnutí o péči, tj. rozhodnutí o změně výchovného prostředí.

Podle statistického přehledu Ministerstva spravedlnosti ČR bylo v roce 1998 okresními soudy svěřeno při prvním rozhodování o úpravě poměrů dítěte do střídavé péče 13 případů (tj. 0,1 % rozhodnutí) z celkového počtu 14 133 případů. Rok poté bylo do střídavé péče svěřeno prvním rozhodnutím soudu 140 případů (tj. 0,8 % rozhodnutí) z 17 210 případů.¹⁵¹

V roce 2000 při prvním rozhodování o svěřením dítěte do péče bylo vydáno celkem 17 210 pravomocných rozhodnutí. Z toho bylo dítě svěřeno do výlučné péče matky v 15 723 případech (tj. 91,4 % rozhodnutí), do výlučné péče otce v 892 případech

---

¹⁴⁹ TYL, Jiří. Střídavá péče je prokazatelně lepší (Výzkumy a statistiky porozvodové péče). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 11, s. 18.

¹⁵⁰ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistický přehled soudních agend 2013 druhá část* [online]. cslav.justice.cz, 2013, s. 59 [cit. 22. ledna 2016]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavvy&sloupec=obsah_dokumentu_pdf&where=id_dokumentu=743334&typSloupce=pdf&fileName=null>.

¹⁵¹ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistický přehled soudních agend 2003 druhá část* [online]. cslav.justice.cz, 2003, s. 74 [cit. 22. ledna 2016]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_uzivatelske_dokumenty&sloupec=obsah_dokumentu&where=id_dokumentu=66&typSloupce=uziv&fileName=PREH2003_II.pdf>.

(tj. 5,2 % rozhodnutí) do střídavé péče bylo dítě svěřeno ve 140 případech (tj. 0,8 % rozhodnutí) a jiné fyzické osobě než rodiči bylo svěřeno v 455 případech (tj. 2,6 % rozhodnutí). Při dalších rozhodnutích (o změně výchovného prostředí) v tomto roce bylo rozhodováno ve 2 062 případech. Matkám bylo dítě svěřeno v 617 případech (tj. 29,9 % rozhodnutí), otcům v 898 případech (tj. 43,5 % rozhodnutí), do střídavé péče bylo svěřeno 86 případů (tj. 4,2 % rozhodnutí) a jiné fyzické osobě než rodiči bylo dítě svěřeno v 461 případech (tj. 22,4 % rozhodnutí).¹⁵²

Z těchto informací vyplývá, že soudy v roce 2000 upravovaly poměry dětí nesezdaných rodičů tak, že do výlučné péče matky svěřily při prvním rozhodování přes 90 % dětí, zatímco do střídavé péče stále jen necelé jedno procento dětí. Je zajímavé, že při dalším rozhodování soudu byli děti nejvíce svěřovány do výlučné péče otců.

V roce 2002 byla poprvé překročena hranice jednoho procenta (přesně 1,1 %) při prvním rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do střídavé péče. Počet dětí svěřených do výlučné péče matky se ale stále držel nad 90% rozhodovaných případů (přesně 90,3 %).¹⁵³ Pokles počtu svěřených nezletilých dětí do výlučné péče matek pod 90% případů nastal dle statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR v roce 2003 (přesně 89,8%). Počty dětí ve střídavé péči se ale stále držely velmi nízko (přesně 1,4 %).¹⁵⁴

V roce 2009 bylo při prvním rozhodnutí obecného soudu svěřeno dítě do výlučné péče matky v 87,5 % případech, do výlučné péče otce bylo dítě svěřeno v 6,6 % případech, do střídavé péče bylo svěřeno v 3,4 % případech a v 2,5% případech bylo dítě svěřeno jiné fyzické osobě než rodiči.¹⁵⁵

Nejaktuálnější statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR pocházejí, jak už bylo řečeno, z roku 2013, kdy při prvním rozhodování o svěřeni dítěte do péče bylo vydáno celkem 24 089 pravomocných rozhodnutí. Z toho bylo dítě svěřeno do výlučné péče matky

---

¹⁵² MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistický přehled soudních agend 2000* [online]. cslav.justice.cz, 2000, s. 146 [cit. 22. ledna 2016]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_uzivatelske_dokumenty&sloupec=obsah_dokumentu&where=id_dokumentu=57&typSloupce=uziv&fileName=PREH2000.pdf>.

¹⁵³ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistický přehled soudních agend 2002* [online]. cslav.justice.cz, 2002, s. 148 [cit. 22. ledna 2016]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_uzivatelske_dokumenty&sloupec=obsah_dokumentu&where=id_dokumentu=59&typSloupce=uziv&fileName=PREH2002.pdf>.

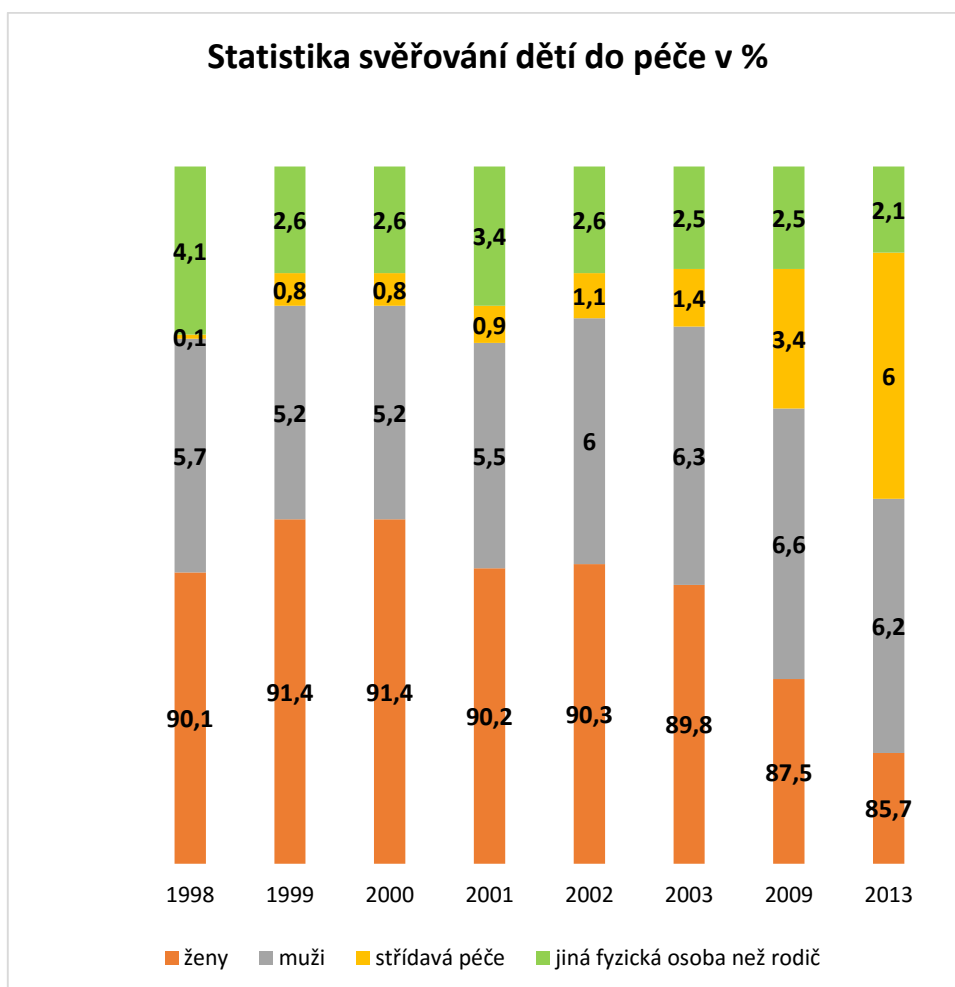
¹⁵⁴ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistický přehled soudních agend 2003 druhá část* [online]. cslav.justice.cz, 2003, s. 49 [cit. 22. ledna 2016]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_uzivatelske_dokumenty&sloupec=obsah_dokumentu&where=id_dokumentu=66&typSloupce=uziv&fileName=PREH2003_II.pdf>.

¹⁵⁵ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistický přehled soudních agend 2009 druhá část* [online]. cslav.justice.cz, 2009, s. 63 [cit. 22. ledna 2016]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavu&sloupec=obsah_dokumentu_pdf&where=id_dokumentu=176996&typSloupce=pdf&fileName=null>.

v 20 649 případech (tj. 85,7 % rozhodnutí), do výlučné péče otce v 1484 případech (tj. 6,2 % rozhodnutí) do střídavé péče bylo dítě svěřeno v 1456 případech (tj. 6,0 % rozhodnutí) a jiné fyzické osobě než rodiči bylo svěřeno v 500 případech (tj. 2,1 % rozhodnutí).¹⁵⁶

Po tomto shrnutí je zřejmé, že počet soudních rozhodnutí, končících ve prospěch střídavé péče, se lehce zvyšuje. Takovému trendu přispěl velkou měrou Ústavní soud svými nálezy, které upřednostňují střídavou péči nad péčí výlučnou. Počet dětí, svěřených do výlučné péče matky, naopak mírně klesá, ale myslím, že nejčastější formou péče u nás zůstane ještě hodně dlouho.

Přehled svěřování dětí do jednotlivých forem péče v letech 1998 – 2013 lze znázornit v následujícím grafu.

¹⁵⁶ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistický přehled soudních agend 2013 druhá část* [online]. cslav.justice.cz, 2013, s. 59 [cit. 28. ledna 2016]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavys&sloupec=obsah_dokumentu_pdf&where=id_dokumentu=743334&typSloupce=pdf&fileName=null>.

7. 2 Statistika střídavé péče na Slovensku

Ve Slovenské republice byla střídavá péče o dítě zavedena dne 1. července 2010, tedy až o 12 let později než v České republice.¹⁵⁷ Stejně jako v ČR jsou uvedeny údaje o počtu pravomocných rozhodnutí, týkajících se svěřeni dítěte do péče za uplynulý kalendářní rok, ve statistických ročenkách Ministerstva spravodlnosti Slovenskej republiky. Pro účely práce se budu zabývat daty z let 2010 až 2014. Údaje o počtu rozhodnutí za rok 2015 nejsou k dispozici.

Na Slovensku jsou rozhodnutí také rozdělena podle počtu případů dětí svěřených do péče matky, otce, střídavé a společné péče, popřípadě do péče jiné fyzické osoby než je rodič. Ze zjištěných údajů také nelze vyčíst věk a pohlaví dětí, věk rodičů, ani formu péče, z níž bylo dítě svěřeno po dalším rozhodnutí soudu do jiné péče.¹⁵⁸

Podle statistického přehledu Ministerstva spravodlnosti SR bylo v roce 2010 okresními soudy při prvním rozhodování o svěřeni dítěte do péče vydáno celkem 12 594 pravomocných rozhodnutí. Z toho bylo dítě svěřeno do výlučné péče matky v 11 038 případech (tj. 87, 7 % rozhodnutí), do výlučné péče otce v 1341 případech (tj. 10, 6 % rozhodnutí), do střídavé péče v 114 případech (tj. 0, 9 % rozhodnutí) a u 101 případů (tj. 0, 8 % rozhodnutí) bylo dítě svěřeno jiné fyzické osobě než rodiči.¹⁵⁹

Následující roky se počet pravomocných rozhodnutí začal zvyšovat ve prospěch střídavé péče. V roce 2011 bylo při prvním rozhodování o svěřeni dítěte do péče vydáno celkem 15 760 pravomocných rozhodnutí. Z toho bylo dítě svěřeno do výlučné péče matky v 13 329 případech (tj. 84, 6 % rozhodnutí), do výlučné péče otce v 1 541 případech (tj. 9, 8 % rozhodnutí), do střídavé péče v 756 případech (tj. 4, 8 % rozhodnutí) a u 134 případů (0, 8% rozhodnutí) bylo dítě svěřeno jiné fyzické osobě než rodiči.¹⁶⁰

Při prvním rozhodnutí soudu v roce 2012 bylo dítě z celkového počtu 14 592 rozhodnutí svěřeno do výlučné péče matky v 81,9 % případech, do výlučné péče otce v 9, 8 % případech,

---

¹⁵⁷ SMATANOVÁ, Lenka, VALACHOVÁ, Ingrid. *Inštitút striedavej osobnej starostlivosti o dieťa* [online]. Striedavka.sk [cit. 29. ledna 2016]. Dostupné na <http://www.striedavka.sk/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=49&Itemid=126>.

¹⁵⁸ MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR. *Prehľad o spôsobe vybavenia práv vo veciach starostlivosti o maloletých v roku 2010* [online]. justice.gov.sk, 2010 [cit. 29. ledna 2016]. Dostupné na <http://www.justice.gov.sk/stat/roc/11/5%5C05_04_2010.pdf>.

¹⁵⁹ Tamtéž.

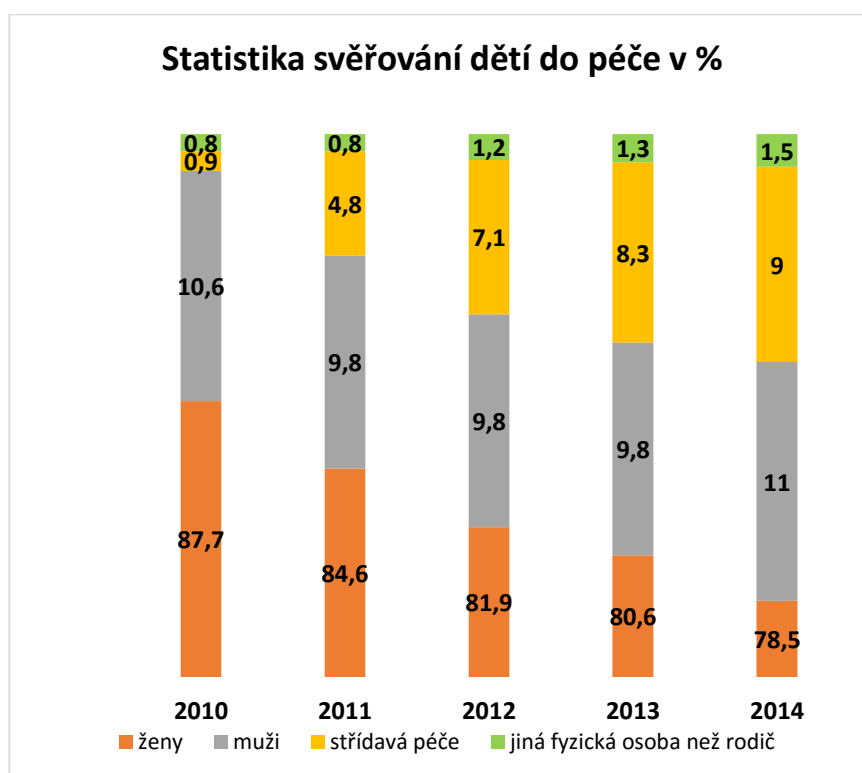
¹⁶⁰ MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR. *Prehľad o spôsobe vybavenia práv vo veciach starostlivosti o maloletých v roku 2011* [online]. justice.gov.sk, 2011 [cit. 29. ledna 2016]. Dostupné na <http://www.justice.gov.sk/stat/roc/12/5%5C05_04_2011.pdf>.

do střídavé péče obou rodičů již v 7,1 % případech a u 1, 2 % případů bylo dítě svěřeno do péče jiné fyzické osobě než rodiči.¹⁶¹

Nejnovější statistiky Ministerstva spravedlnosti SR se vztahují k roku 2014. V tomto roce při prvním rozhodování o svěřením dítěte do péče bylo vydáno celkem 12 300 pravomocných rozhodnutí. Z toho bylo dítě svěřeno do výlučné péče matky v 9 660 případech (tj. 78, 5 % rozhodnutí), do výlučné péče otce v 1 347 případech (tj. 11,0 % rozhodnutí) do střídavé péče v 1 106 případech (tj. 9, 0 % rozhodnutí) a u 187 případů (tj. 1, 5 % rozhodnutí) bylo dítě svěřeno jiné fyzické osobě než rodiči.¹⁶²

Z výše uvedeného přehledu vyplývá, že i na Slovensku se nejčastěji děti svěřejí při prvním rozhodování soudu do výlučné péče matky. Pokud ale vezmu v úvahu skutečnost, že střídavá péče je na Slovensku zavedena teprve 6 let, je zřejmé, že již nyní je tento institut využíván více než v ČR.

Přehled svěřování dětí do jednotlivých forem péče v letech 2010 – 2014 lze znázornit v následujícím grafu.

¹⁶¹ MINISTERSTVO SPRÁVODLIVOSTI SR. *Prehľad o spôsobe vybavenia práv vo veciach starostlivosti o maloletých v roku 2012* [online]. justice.gov.sk, 2012, s. 301 [cit. 29. ledna 2016]. Dostupné na <http://www.justice.gov.sk/stat/roc/13/stat_roc_2012.pdf>.

¹⁶² MINISTERSTVO SPRÁVODLIVOSTI SR. *Prehľad o spôsobe vybavenia práv vo veciach starostlivosti o maloletých v roku 2014* [online]. justice.gov.sk, 2014, s. 268 [cit. 29. ledna 2016]. Dostupné na <http://www.justice.gov.sk/stat/roc/15/stat_roc_2014.pdf>.

8 Závěr

V České republice existují tři formy péče o dítě, tj. výlučná, společná nebo střídavá péče. Nelze říci, která z nich je v nejlepší zájmu nezletilého dítěte. V diplomové práci jsem se zabývala střídavou péčí, která je z těchto forem tou nejmladší.

Střídavá péče není v České republice dostatečně konkrétně upravena, proto si myslím, že by bylo vhodné, přijmout novelu občanského zákoníku a doplnit ho o určitá kritéria pro svěřeni dítěte do střídavé péče. Domnívám se, že by v zákoně měla být stanovena alespoň minimální věková hranice dítěte, vhodná pro střídavou péči. Řada odborníků se na této hranici neshodne, proto by bylo pro všechny jednodušší, kdyby nějaká rozumná věková hranice byla určena zákonem.

Jako cíl mé diplomové práce jsem si stanovila zjistit a analyzovat hlavní problémy, které mohou střídavou péčí provázet jak během rozhodování opatrovnického soudu, tak i následně při její realizaci. Jako základní vědecko - výzkumnou otázku jsem zvolila posouzení, zda a popřípadě jak se vyvíjí názor Ústavního soudu ČR při rozhodování ve věcech střídavé péče, a jaké klady a zápory střídavá péče přináší.

Při psaní diplomové práce jsem došla k závěru, že svěřování dětí do střídavé péče není vhodné pro každé dítě. Tím nechci říci, že střídavá péče je absolutně nevhodnou formou péče a že by ji soudy neměly nařizovat. Naopak si myslím, že existují případy, kdy svěřeni dítěte do střídavé péče obou rodičů je v jeho zájmu a jen mu prospívá. V práci jsem uvedla názory a postoje právníků a psychologů ke střídavé péči. Jmenovitě jsem zjišťovala názory Prof. JUDr. Milany Hrušákové, CSc, psychologů PhDr. Illony Špaňhelové, psychologů PhDr. Mgr. Jeronýma Klimeše Ph.D., a PhDr. Tomáše Nováka. V diplomové práci je možné najít i trochu psychologického hlediska.

Aby střídavá péče přinesla dítěti pozitiva, je důležité, aby spolu rodiče komunikovali. Myslím, že komunikace mezi rodiči a schopnost dohodnout se před soudem na střídavé péči je ten nejdůležitější předpoklad pro fungující střídavou péči. Proto nesouhlasím s rozhodnutím soudu ze dne 23. února 2010 sp. zn. III. ÚS 1206/ 09, že lze i přes nesouhlas jednoho z rodičů střídavou péči naříditi.¹⁶³ Tímto rozhodnutím byla vyvrácena nutnost existence dohody mezi rodiči jako podmínka pro svěřeni do střídavé péče, kterou judikoval Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04.¹⁶⁴

---

¹⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/ 09 (získáno 30. ledna 2016 z databáze NALUS).

¹⁶⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04 (získáno 30. ledna 2016 z databáze NALUS).

Uvědomuji si, že nesvěření dítěte do střídavé péče jen na základě odmítání rodičů spolu komunikovat, by bylo velmi snadno zneužitelné. Přesto si myslím, že pokud se oba rodiče na střídavé péči neshodnou, nebude tato péče nikdy v zájmu dítěte. Rodiče si budou dělat potíže a dítě tím bude trpět nejvíce.

Dalším pro mě absolutně nepochopitelným krokem k propagaci střídavé péče je novela školského zákona s účinností od 1. 1. 2012, která umožňuje, aby dítě navštěvovalo dvě školská zařízení. Jedná se o případy, kdy kvůli velké vzdálenosti bydlišť rodičů není možné, aby dítě navštěvovalo jednu školu. S tím souvisí i nález Ústavního soudu ze dne 30. května 2014, sp. zn. I. ÚS 1503/13, který judikoval, že vzdálenost bydlišť rodičů sama o sobě není důvodem pro nenařízení střídavé péče.¹⁶⁵ Osobně si nedokážu vůbec představit, že bych jako dítě střídala základní školu, musela se vzdát svých zájmových kroužků a neměla kontakt se stálými kamarády. Učební osnovy a učebnice jsou ve školách po celé ČR odlišné. Každá škola probírá látku jinak rychle a někdy i v jiném pořadí, proto je možnost navštěvování dvou škol podle mého názoru pro dítě nevhodná a soudy by střídavou péči neměly nařizovat, pokud dítě nebude moct navštěvovat jen jednu základní školu.

Největším pozitivem střídavé péče oproti výlučné péči jednoho rodiče vidím ve zrovnoprávnění práv rodičů na péči, výchovu a široký kontakt s dítětem. Dalším plusem je minimální pravděpodobnost vzniku tzv. syndromu zavrženého rodiče, který je častým jevem u výlučné péče.

Za negativum střídavé péče považuji její zavedenou soudní praxi a výše zmíněné nálezy Ústavního soudu, které mohou mít za následek svěření dítěte do střídavé péče nikoli pro opravdový zájem rodiče, ale jen z důvodu pomsty druhému rodiči. Tím daný rodič upřednostňuje svůj zájem nad zájmem dítěte. Velkým negativem je dvojná vazba, která se při realizaci střídavé péče objevuje.

Ze statistik Ministerstva spravedlnosti České a Slovenské republiky vyplývá, že počet dětí, svěřených do střídavé péče rok od roku roste, ale výlučná péče je stále nejčastější způsob úpravy poměrů nezletilého dítěte.

Na závěr bych chtěla dodat, že by bylo vhodné, aby byly v soudním rozhodnutí popsány nejenom povinnosti obou rodičů k dítěti, ale také sankce za jejich nedodržení. Soudcům bych dále doporučila, aby více umožňovali rodičům vyzkoušet si střídavou péči na nečisto. Na rodiče

---

¹⁶⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 30. května 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13 (získáno 30. ledna 2016 z databáze NALUS).

bych ráda apelovala, aby si počínali odpovědněji při výběru partnera, se kterým chtějí založit rodinu.¹⁶⁶

---

¹⁶⁶ LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Pohled společnosti na střídavou výchovu se mění. *Právo a rodina*, 2012. roč. 14, č. 4, s. 17.

Seznam použitých zdrojů

Monografie:

- ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II: Rodinné právo (§655 – 975)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1380s. ISBN 978-80-7400-503-9.
- JANEČKOVÁ, E., HORÁLEK, V., ELIÁŠ, K. *Encyklopedie pojmů nového soukromého práva*. 1. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 205 s. ISBN 978-80-7201-870-3.
- KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Lidskoprávní dimenze českého rodinného práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. 191 s. ISBN 978-80-210-5053-2.
- ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010, 380 s. ISBN 978-80-87212-50-9.
- VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003. 262 s. ISBN 80-86432-48-3.
- VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Praha: Portál, 2000, 264 s. ISBN 8071782912.

Odborné články:

- GJURIČOVÁ, Šárka. Syndrom zavrženého rodiče? *Právo a rodina*, 2005, č. 10, s. 5-8.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, NOVÁK, Tomáš. Reálně o společné a střídavé porozvodové výchově. *Bulletin advokacie*, 1999, roč. 29, č. 3, s. 30.
- HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 749-754.
- LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Muži versus ženy – právní úprava střídavé výchovy. *Právo a rodina*, 2011, roč. 13, č. 10, s. 16-19.

- KAISEROVÁ, Veronika. Úvaha nad nálezem Ústavního soudu ke střídavé výchově a jeho významem pro soudní praxi. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 10, s. 12-14.
- KAISEROVÁ, Veronika. Střídavá výchova ve vztahu ke vzdálenosti bydlišť obou rodičů. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 11, s. 8-10.
- LUŇÁČKOVÁ, Oldřiška. Pohled společnosti na střídavou výchovu se mění. *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 4, s. 14-17.
- NOVÁ, Hana. Nezletilé dítě ve střídavé péči. *Právní rádce*, 1995, roč. 11, č. 5, s. 10-11.
- NOVÁK, Tomáš. Dilema střídavé péče: Potřebují děti více otce nebo jeden domov? *Právo a rodina*, 2012, roč. 14, č. 5, s. 16-19.
- NOVÁK, Tomáš. Mýty o střídavé péči o dítě po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 6, s. 12-14.
- NOVÁK, Tomáš. Problematické představy o střídavé výchově dítěte po rozvodu. *Právo a rodina*, 2010, roč. 12, č. 11, s. 15-18.
- PAVLÁT, Josef. Porozvodové uspořádání. *Bulletin advokacie*, 2012, roč. 1, č. 11, s. 36-40.
- SCHÖN, Monika. Koho české právo rozumí pod pojmem dítě? *Právo a rodina*, 2013, roč. 15, č. 3, s. 17-19.
- ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Střídavá péče o děti po rozvodu očima psychologa. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 5, s. 1-5.
- TYL, Jiří. Soudní praxe úpravy porozvodové péče o děti (Názor čtenáře). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 4, s. 20-24.
- TYL, Jiří. Střídavá péče je prokázaně pro děti lepší (Výzkumy a statistiky porozvodové péče). *Právo a rodina*, 2006, roč. 8, č. 11, s. 18-21.

Právní předpisy:

- Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura:

- Nález Ústavního soudu ze dne 19. dubna 2001, sp. zn. IV. ÚS 695/2000
- Nález Ústavního soudu ze dne 20. srpna 2004, sp. zn. III. ÚS 459/03
- Nález Ústavního soudu ze dne 20. ledna 2005, sp. zn. II. ÚS 363/03
- Nález Ústavního soudu ze dne 20. února 2007, sp. zn. II. ÚS 568/06
- Nález Ústavního soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09
- Nález Ústavního soudu ze dne 18. srpna 2010, sp. zn. I. ÚS 266/10
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/13
- Nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

Internetové zdroje:

- HOFFMANNOVÁ, Hana, KLIMEŠ, Jeroným, ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Rozvádíme se. Je pro nás střídavá výchova dítěte ideálním řešením?* [online]. sancedetem.cz, 30. listopadu 2011, aktualizace 30. července 2015 [cit. 12. ledna 2016]. Dostupné na <<http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/rozvadime-se-je-pro-nas-stridava-vychova-ditete-idealnim-resenim-22.html#nazor-ditete>>.
- SMATANOVÁ, Lenka, VALACHOVÁ, Ingrid. *Inštitút striedavej osobnej starostlivosti o dieťa* [online]. striedavka.sk [cit. 29. ledna 2016]. Dostupné na <http://www.striedavka.sk/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=49&Itemid=126>.
- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistický přehled soudních agend 2000* [online]. cslav.justice.cz, 2000, s. 146 [cit. 22. ledna 2016]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_uzivatelske_dokumenty&sloupec=obsah_dokumentu&where=id_dokumentu=57&typSloupce=uziv&filename=PREH2000.pdf>.

- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistický přehled soudních agend 2002* [online]. cslav.justice.cz, 2002, s. 148 [cit. 22. ledna 2016]. Dostupné na <
http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_uzivatelske_dokumenty&sloupec=obsah_dokumentu&where=id_dokumentu=59&typSloupce=uziv&fileName=PREH2002.pdf>.
- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistický přehled soudních agend 2003 druhá část* [online]. cslav.justice.cz, 2003, s. 74 [cit. 22. ledna 2016]. Dostupné na <
http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_uzivatelske_dokumenty&sloupec=obsah_dokumentu&where=id_dokumentu=66&typSloupce=uziv&fileName=PREH2003_II.pdf>.
- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistický přehled soudních agend 2009 druhá část* [online]. cslav.justice.cz, 2009, s. 63 [cit. 22. ledna 2016]. Dostupné na
<http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavy&sloupec=obsah_dokumentu_pdf&where=id_dokumentu=176996&typSloupce=pdf&fileName=null>.
- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistický přehled soudních agend 2013 druhá část* [online]. cslav.justice.cz, 2013, s. 59 [cit. 22. ledna 2016]. Dostupné na <
http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavy&sloupec=obsah_dokumentu_pdf&where=id_dokumentu=743334&typSloupce=pdf&fileName=null>.
- MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR. Prehľad o spôsobe vybavenia práv vo veciach starostlivosti o maloletých v roku 2010 [online]. justice.gov.sk, 2010 [cit. 29. ledna 2016]. Dostupné na
<http://www.justice.gov.sk/stat/roc/11/5%5C05_04_2010.pdf>.

- MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR. Prehľad o spôsobe vybavenia práv vo veciach starostlivosti o maloletých v roku 2011 [online]. justice.gov.sk, 2011 [cit. 29. ledna 2016]. Dostupné na <
http://www.justice.gov.sk/stat/roc/12/5%5C05_04_2011.pdf>.
- MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR. Prehľad o spôsobe vybavenia práv vo veciach starostlivosti o maloletých v roku 2012 [online]. justice.gov.sk, 2012, s. 301 [cit. 29. ledna 2016]. Dostupné na <
http://www.justice.gov.sk/stat/roc/13/stat_roc_2012.pdf >.
- MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SR. Prehľad o spôsobe vybavenia práv vo veciach starostlivosti o maloletých v roku 2014 [online]. justice.gov.sk, 2014, s. 268 [cit. 29. ledna 2016]. Dostupné na<
http://www.justice.gov.sk/stat/roc/15/stat_roc_2014.pdf >.

Abstrakt

Diplomová práce na téma Péče rodičů, kteří spolu nežijí, o dítě je zaměřena na institut střídavé péče u nesezdaných rodičů. V posledních šesti letech vydal Ústavní soud několik významných rozhodnutí, která ovlivnila ustálenou rozhodovací praxi českých soudů. V práci jsou vymezeny pojmy rodina, dítě, zájem dítěte, rodičovská odpovědnost, péče a výchova, úprava poměrů nezletilých dětí. Dále se práce zabývá kritérii, které by měly obecné soudy posuzovat, a na jejich základě rozhodnout o svěřeni dítěte do střídavé péče. Práce se věnuje také procesní stránce svěřování dítěte do střídavé péče a faktorům ovlivňujícím rozhodnutí o střídavé péči. Další kapitola je zaměřena na vývoj judikatury Ústavního soudu ČR v oblasti střídavé péče. Konec práce poukazuje na pozitivní a negativní stránky střídavé péče a na statistické údaje o střídavé péči od roku jejího zavedení v České a Slovenské republice až do současnosti.

Abstract

The diploma thesis “Separated parents as child caretakers“ is focused on analysis of the alternate custody of unmarried parents. In the last six years the Constitutional Court issued several important decisions that influenced the consistent practice of Czech courts. In this thesis are defined the following terms: family, child, child’s interest, parental responsibility, care and custody, sole custody and joint custody. Furthermore, the thesis deals with the criteria that the general courts should assess, and based on these criteria the court should decide whether to put the child in the alternate custody. The thesis also deals with the procedural aspect of putting the child in alternate custody and the factors that influence the decisions on alternate custody. Another chapter is focused on the development of the jurisprudence of the Constitutional Court of the Czech Republic in alternate custody. The final part of the thesis focuses on the positive and negative aspects of alternate custody and statistical data of alternate custody since it has been introduced in the Czech and the Slovak Republic up until now.

Seznam klíčových slov

Rodina
Dítě
Matka
Otec
Nezletilý
Výlučná péče
Společná péče
Střídavá péče
Zájem dítěte
Dohoda
Nesouhlas
Komunikace

List of the key words

Family
Child
Mother
Father
Minor
Sole custody
Joint custody
Alternate custody
Child's interest
Agreement
Disagreement
Communication